

Europees Taalportfolio BVE

Werk in uitvoering

Instrumenten, werkdocumenten en hulpmiddelen van de CINOP/SLO
Reflectiegroep Europees Taalportfolio BVE

Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

M.P. van Kleunen, redactie

Enschede, juli 2005
BVE/3116.005/D/05-319

Verantwoording

© 2005 Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede, Expertisecentrum CINOP, 's-Hertogenbosch

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Redactie: M.P. van Kleunen, SLO

Leden van de Reflectiegroep Europees Taalportfolio BVE 2003 -2004

A. Miedema, Friesland College
A. Krijgsman, Baronie College
B. Opdewoerd, ROC Utrecht
F. Claessen, ROC West Brabant
G. Janssen, ROC Gilde Opleidingen
G. Postma, Friesland College
G. Zuurmond, ROC Gilde Opleidingen
J. Grünbauer, ROC Aventus
K. Roach, Friesland College
M. Verschuur, ROC Aventus
R. Andrik, Baronie College
S. Plompen, ROC Aventus
T. Stam, ROC van Amsterdam Airport
T. van der Ven, Koning Willem 1 College

Projectleiders:

M. Driessen, E. Liemberg, CINOP
M.P. van Kleunen, SLO

Besteladres

SLO, Stichting Leerplanontwikkeling
Afdeling Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie
Mevr. D. Brocx
Postbus 2041, 7500 CA Enschede
Telefoon (053) 4840 618

Inhoud

1.	Inleiding	5
2.	Stappenplannen voor het invoeren van de Taalportfolio	7
2.1	Oriënteren	8
2.2	Vorbereiden	9
2.3	Uitvoeren	12
2.4	Evalueren	18
3.	Intake en introductie	27
4.	Plannen met de Taalportfolio	35
5.	Voortgang bijhouden	41
6.	Wat is een goede assessment opdracht?	63
7.	Digitaal Taalportfolio BVE	71
8.	Europa	75
9.	Bronnen	79

1. Inleiding

Doelstelling van het project

De Europese Taalportfolio BVE is een uitwerking van de Europese Taalportfolio die is ontwikkeld door de Raad van Europa.

De Raad van Europa heeft in het kader van haar talenbeleid in 2001 het Common European Framework of Reference for Languages (CEF) gepubliceerd. Dit document bevat een omschrijving van 6 Europese taalniveaus, en heeft als doel de transparantie en vergelijkbaarheid van gehanteerde taalniveaus in Europa te vergroten. Met dit referentiekader is een onomstreden standaard geleverd. Alle regeringen in de EU hebben het CEF inmiddels geadopteerd als standaard waaraan alle nationale examens gerelateerd moeten worden.

Het CEF is een document waarmee elke Europese burger zijn taalniveau kan beoordelen, voor verschillende vaardigheden afzonderlijk (schrijven, gesprekken voeren, spreken, lezen, luisteren).

Om dit te vergemakkelijken heeft de Raad van Europa de Taalportfolio ontwikkeld. De Taalportfolio is een document waarmee iedereen kan nagaan en bijhouden wat hij wel en (nog) niet kan in een vreemde taal. Aan de hand van 'can do statements' bepaalt de leerder zelf wat hij kan en wat hij nog moet leren. De Taalportfolio is bedoeld als hulpmiddel (sturing) bij het leerproces (pedagogische functie) en als bewijsmateriaal (rapporterende functie)

Onder auspiciën van de Raad van Europa zijn in de meeste Europese landen nationale uitwerkingen van deze taalportfolio gemaakt, die vervolgens door de Raad van Europa zijn 'geijkt' (gevalideerd).

De Europese Taalportfolio BVE, ontwikkeld door de BVE Raad in het project Kwaliteitsimpuls Moderne Vreemde Talen (met CINOP en SLO als uitvoerders) is in 2001, als eerste in Nederland, door de Raad van Europa gevalideerd. Dit houdt in dat het document een officiële Europese status heeft en dat leerlingen die in het bezit zijn van een 'gevulde' taalportfolio er ook elders in Europa mee terecht kunnen.

De Europese Taalportfolio BVE en bijbehorende documentatie

De Europese Taalportfolio BVE is als document zowel als papieren versie als digitaal beschikbaar. Tevens is er de Handleiding Taalportfolio BVE en het Raamwerk Moderne Vreemde Talen in het Secundair Beroepsonderwijs: een uitwerking van de Europese taalniveaus speciaal voor de BVE.

Alle bovengenoemde documenten zijn te bestellen/downloaden via:

www.trefpunttalen.nl

Reflectiegroep

Sinds 2001 wordt het project Reflectiegroep Taalportfolio uitgevoerd door CINOP en SLO. De projectgroep bestaat uit de allereerste taalportfolio ontwikkelaars onder de ROC's en de eerste ROC's die de Taalportfolio hebben ingevoerd. Doel van dit project is de implementatie en verdere ontwikkeling/verfijning van de Taalportfolio, die elke 3 jaar geëvalueerd moet worden in opdracht van de Raad van Europa.

De Reflectiegroep stelt zich ten doel om ervaringen te delen en nieuwe instrumenten en praktische hulpmiddelen te ontwikkelen bij de implementatie van de Taalportfolio.

Dit heeft interessante documenten opgeleverd, die wij hieronder geordend hebben onder de noemer 'werk in uitvoering'. Het gaat om uitwerkingen en instrumenten waarmee de lezer zijn voordeel kan doen.

De titel 'werk in uitvoering' heeft betrekking op het feit dat het documenten zijn die nog volop in ontwikkeling zijn, maar toch al voldoende inspiratie en ideeën kunnen bieden voor de beginnende gebruiker van de Taalportfolio. Immers, ieder ROC moet daarin zijn eigen weg vinden en heeft dus baat bij allerlei inspirerende voorbeelden, die men voor de eigen situatie kan aanpassen.

Ofwel: uit alle documenten zijn wel ideeën of elementen te halen die ieder weer in de eigen situatie en naar eigen goeddunken kan benutten. Het gaat om instrumenten die in ontwikkeling zijn. Mogelijk zijn dus als u dit leest alweer nieuwe versies ontstaan. Wij wensen de lezer veel leesplezier, en wij hopen dat deze publicatie veel nut kan hebben bij het stimuleren van het gebruik van de Taalportfolio: want uiteindelijk is dit een ideaal middel voor de begeleiding van de leerling in het laten groeien van zijn talencompetenties.

Bij alle documenten is vermeld wie oorspronkelijk als 'geestelijk eigenaar' kan worden beschouwd. Gebruik van de informatie moet altijd met verwijzing naar die auteurs plaatsvinden.

Namens de Reflectiegroep Europees Taalportfolio BVE
Ella van Kleunen

Leeswijzer

De tekst is niet geschreven als lopend verhaal, maar als collectie van min of meer op zichzelf staande instrumenten. U kunt dus in elk gewenst hoofdstuk beginnen met lezen en de hoofdstukken in een zelf gekozen volgorde lezen.

In de tekst wordt er vanuit gegaan dat u over de documenten Europese Taalportfolio BVE en Raamwerk Moderne Vreemde Talen beschikt. Deze zijn zoals gezegd gratis downloadbaar op www.trefpunttalen.nl.

2. Stappenplannen voor het invoeren van de Taalportfolio

In dit hoofdstuk staan we stil bij stappenplannen voor invoering. De onderstaande tekst is een uitwerking voor de moderne vreemde talen van hoofdstuk 4 uit de Handleiding portfoliomethodiek NT2¹. Het onderdeel: 'Voorbeeld van uitwerking van Fase A tot en met C voor de moderne vreemde talen' is een product van de Reflectiegroep. Als instrument uit de praktijk is het stappenplan van het ROC van Amsterdam Airport opgenomen.

We beginnen met een samenvatting van de elementen van het stappenplan.

Samenvatting

1. Oriënteren. Kernvragen
  - Waar zijn wij naar op zoek?
  - Wat houdt het instrument/de methodiek in?
  - Wat levert invoering ons op?
2. Voorbereiden. Aandachtspunten
  - Schaal en reikwijdte van de invoering
  - Inbedding in de onderwijsorganisatie
  - Inhoudelijke voorbereiding door docenten
  - Kiezen van de groepen: opleidingsniveau/taalniveau/soort traject
3. Uitvoeren. Aandachtspunten
  - Zorg voor een aanspreekpunt
  - Zorg voor overleg
  - Zorg voor communicatie
  - Ondersteun de docenten
  - Werk aan aanvulling en uitbreiding
4. Evalueren. Aandachtspunten
  - Verwachtingen
  - Het leerproces
  - De communicatie met derden
  - Logistieke zaken
  - Relatie met voortgangsbegeleiding
  - Hoeveel tijd kost het?
  - Het vervolg

¹ Handleiding Portfoliomethodiek NT2, A. Kerkhoff, E. Liemberg m.m.v. B. Buvelot, BVE Raad, 2002, te downloaden via <http://www.cinop.nl/projecten/portfoliont2>.

Het invoeren van de Taalportfolio BVE voor moderne vreemde talen, op een kleine of grotere schaal, vraagt het nodige overleg en organisatie, zowel onder docenten als bij het management. Het is immers belangrijk dat alle betrokken professionals -docenten en managers- samen nadenken over de wijze waarop deze onderwijsvernieuwing het beste aangepakt kan worden.

Het gaat bij het invoeren van de Taalportfolio MVT inderdaad om een onderwijsvernieuwing. Als voornaamste punten van die onderwijsvernieuwing noemen we:

- maatwerk;
- individuele begeleiding van leerders;
- praktijkgericht taalonderwijs;
- het maken van koppelingen tussen het leren in de MVT-les en het leren buiten de school;
- het opzetten van een beoordelingssysteem gericht op talige competentie: het kunnen gebruiken van de taal in voor de leerder relevante contexten en situaties.

Een onderwijsvernieuwing zal niet in een keer doorgevoerd worden. Een gefaseerde en cyclische aanpak werkt meestal het beste. We geven diverse illustraties vanuit de praktijk in de ROC's die deelnemen aan de Reflectiegroep Taalportfolio.

2.1 Oriënteren

Aan een onderwijsvernieuwing begin je niet zonder reden. Er is altijd iets in het onderwijs dat opgelost of verbeterd moet worden. Aan het begin van een innovatietraject is het verstandig de tijd te nemen voor een degelijke oriëntatie.

Centrale vragen zijn:

- Wat hebben wij nodig; welk probleem willen we oplossen; waar zijn we precies naar op zoek?
- Wat houdt het instrument of de methodiek die aangeboden wordt, eigenlijk in? Komt het in de buurt van wat wij zoeken?
- Wat willen we bereiken als we met dit instrument of deze methodiek aan de slag gaan?

MVT docenten kunnen putten uit ervaringen bij NT2, die op veel punten parallellen vertonen met MVT.

Een citaat uit Handleiding Portfolio NT2, hoofdstuk 4, waarin ROC Landstede aan het woord is:

DOEL Waar gaat het om bij de Taalportfolio?

1. De Taalportfolio heeft een pedagogische functie : De cursist kan zelf beoordelen, wat hij/zij heeft geleerd en wat hij nog wil leren. Net als bij de loopbaanportfolio legt de cursist vast wat hij geleerd heeft om op basis daarvan een actieplan te maken voor de toekomst, als het gaat om werk of een opleiding. Basisidee: zelf beoordelen; vaststellen wat je kan, maar ook duidelijk maken wat je wil leren Dat idee past dus precies in de gedachte van maatwerk.
2. De Taalportfolio heeft ook een documenterende functie. Met de Taalportfolio kunnen deelnemers op elk moment van hun traject laten zien, welke vaardigheden ze in de vreemde taal beheersen; dan gaat het niet alleen om het taalniveau, maar vooral om wat ze beheersen; ze kunnen laten zien, welke taalhandelingen -op welk niveau- ze kunnen

uitvoeren. Dat is van groot belang voor het traject op weg naar werk en/of een opleiding.

[...].

Het moet duidelijk worden dat de Taalportfolio geen extra hoeveelheid papier is, maar een instrument, waarin alles wat met taalleren te maken heeft, een plaats kan krijgen. Je kunt er op verschillende manieren mee werken.

Deze school is blijkbaar op zoek naar een instrument of een methodiek waarmee ze maatwerk beter kunnen vormgeven. Ook zoeken ze naar een instrument waarmee deelnemers in een traject op weg naar opleiding of werk, op elk moment kunnen aantonen welke vaardigheden zij al beheersen. De veronderstelling is dat de instrumenten waarover ze nu beschikken, niet (meer) voldoen aan de behoeften van deze school.

Voorwaarden voor invoering

- De Taalportfolio is een geschikt hulpmiddel bij het invoeren van vernieuwde, op maatwerk gerichte leertrajecten, bijvoorbeeld binnen een talentcentrum opzet.
- De Taalportfolio biedt de lerende zicht op eigen kunnen en dus op een individue(e)l(er) leertraject dan nu vaak geboden wordt.
- Invoering van de Taalportfolio heeft zin als er ruimte is voor meer individuele trajecten in de klas.
- De Taalportfolio trajecten moeten worden gerelateerd aan de opleidingsinhoud en te behalen Europese taalniveaus/vaardigheden per taal. Deze verschillen uiteraard per beroepsopleiding (zie o.a. Raamwerk MVT).

2.2 Voorbereiden

Is eenmaal besloten om de Taalportfolio in te voeren of om een experiment uit te voeren in een of enkele groepen, dan zal de invoering of het experiment voorbereid moeten worden. Centrale vraag bij de voorbereidingsfase is: hoe gaan we het aanpakken? Daarbij zijn de volgende aandachtspunten van belang:

a. Schaal en reikwijdte van de invoering

Een eerste stap zou kunnen zijn een experiment in één groep, waar een of twee docenten bij betrokken zijn. Een school moet ook bij een geleidelijke invoering overwegen in hoeveel en in welke groepen er met de Taalportfolio gewerkt gaat worden. Het is mogelijk om te beginnen met docenten die geïnteresseerd zijn en ervaring met de Taalportfolio willen opdoen. Of om aan te sluiten bij wat er op school al gebeurt aan maatwerk, buitenschools leren, geïntegreerde trajecten of aanzetten daartoe. (Zie iets lager de paragraaf 'Kiezen van de groepen'.)

Er moet nagedacht worden over continuïteit: deelnemers die beginnen met het aanleggen van een Taalportfolio, moeten daar ook mee door kunnen gaan.

Het is verstandig om in het begin de pedagogische functie van de Taalportfolio centraal te stellen. Docenten en deelnemers kunnen wennen aan een nieuwe werkwijze met veel meer maatwerk en individuele begeleiding. Op een gegeven moment zal zich de noodzaak voordoen om ook in de toetsing tot meer maatwerk te komen. Dan is de tijd rijp om de rapporterende functie van de Taalportfolio verder uit te bouwen. Dat is de ideale volgorde. Maar soms dwingt de manier waarop de toetsen op school georganiseerd zijn de docent al eerder om een vorm te vinden waarin de opbrengst van de Taalportfolio kan 'meetellen' in de toets.

Baronie College is gestart met taalportfolio. Op 1 locatie, waar veel wordt geïnvesteerd (in de andere locaties wordt niet veel geïnvesteerd; bijvoorbeeld een docent krijgt daar maar 40 uur per jaar voor ontwikkeling.)

Het gaat om 160 leerlingen op niveau 2, 3, 4 mto, niveau 4 horeca ondernemer en niveau 4 mode commercie. Alle talen: begonnen wordt met invullen van de taalbiografie en de zelftest. Portfolio wordt begeleid door vakdocent. Daarnaast is er een onderwijs assistent als begeleider. Deze heeft algemene opleiding als instructeur, niet speciaal voor talen. Is nog lastig: docent is gewend alles zelf te doen, wat laat je de instructeur doen? Er is voor mvt een financiële impuls geweest, daaruit wordt instructeur betaald. Er wordt gewerkt in teams, daarin is iedereen gelijkwaardig: vakdocenten en instructeurs. Management wil wel, maar heeft geen geld/uren voor implementatie.

Er zijn enorme niveaoverschillen bij leerlingen, veel leerlingen op nulniveau. De eerste Deelkwalificatie mto halen ze niet in 1 jaar, dat delen we ze al meteen mee.

b. Inbedding in de onderwijsorganisatie

Zodra een experiment meer omvat dan een groep en een of twee docenten, zal er in de voorbereidingsfase goed nagedacht moeten worden over het inpassen van het werken met de Taalportfolio in de onderwijsorganisatie. Hoe ligt bijvoorbeeld de relatie met de studieplanning? Gaat de Taalportfolio daarin een rol spelen, en zo ja, welke?

Ook de relatie met de reguliere toetsing is belangrijk. Het werken met de Taalportfolio maakt een andere manier van beoordelen mogelijk, maar dat is niet van de ene dag op de andere geregeld. Het opzetten van een goed en betrouwbaar beoordelingssysteem kost tijd. Een oplossing zou kunnen zijn om in het begin het werken met de Taalportfolio en de reguliere niveautoetsing naast elkaar te laten bestaan. Het vergelijken van de informatie die beide systemen opleveren, zal ongetwijfeld leerzaam zijn. De betrokken docenten en de school als geheel doen intussen ervaring op met wat wel heet 'performance assessment' -het beoordelen van talige competentie- en langzamerhand kan het accent daarheen verschuiven.

Op het praktische niveau moeten eveneens allerlei zaken in en met de onderwijsorganisatie geregeld worden. Wordt gekozen voor de papieren of de digitale versie? Van de productie van diskettes tot de aanschaf van de portfoliomappen en de kasten waarin ze opgeborgen worden, tot kwesties als wie wanneer toegang heeft tot de Taalportfolio's. Blijven ze bijvoorbeeld op school, of nemen de deelnemers ze mee naar huis? Hoe worden de kosten voor de Taalportfolio's doorberekend?

c. Inhoudelijke voorbereiding door docenten

Docenten hebben tijd nodig -en ruimte binnen hun taakbelasting en lesrooster- om zich voor te bereiden op het werken met de Taalportfolio. Zij moeten het instrument zelf leren kennen en ze moeten zich verdiepen in de achtergronden. Er wordt immers gewerkt met een nieuwe standaard: de Europese taalniveaus, uitgewerkt in het Raamwerk MVT voor het MVT-onderwijs. Door zelf te oefenen met de Europese taalniveaus en door teksten uit lesmateriaal, situaties in de praktijk en mondelinge en schriftelijke producten van deelnemers proberen te plaatsen in het raster van de taalniveaus, maken docenten zich de kenmerken van de verschillende beheersingsniveaus eigen. Ook het bekijken van de voorbeelden in het Raamwerk MVT en de voorbeeldsituaties in de checklists van de Taalportfolio en het bedenken van situaties die voor de eigen deelnemers relevant zijn, is een nuttige exercitie. Het is de bedoeling dat de checklists in de Taalportfolio gevuld worden met voorbeeldsituaties voor een bepaalde groep of traject.

Docenten moeten zich ook verdiepen in de portfoliomethodiek in meer algemene zin.

De reflectie op doelen en voortgang, het verleggen van verantwoordelijkheid naar de deelnemer, de manier waarop een docent deelnemers kan ondersteunen bij het verzamelen van bewijzen van bekwaamheid en de eisen die aan die bewijzen gesteld moeten worden; dat soort zaken zou in een team besproken moeten worden. Ook kan daarbij geput worden uit de ervaringen met andere taalportfolio's met name Portfolio NT2. Daarin zijn veel parallellen te vinden met de Taalportfolio MVT. In het project Naar een Portfolio NT2 is een meerdaagse training ontwikkeld voor portfoliobegeleiders en assessoren².

d. Kiezen van de groepen

Overwegingen bij het kiezen van groepen voor een experiment of een eerste kleinschalige invoering van de Taalportfolio MVT zijn:

- het opleidingsniveau van de deelnemers;
- de aan te bieden vreemde talen en het aantal (bijvoorbeeld starten met het gebruik van de Taalportfolio bij 1 vreemde taal)
- het MVT-niveau van de deelnemers; gaat het bijv om een 'nieuwe' of al vertrouwde vreemde taal
- het soort traject/opleiding.

Opleidingsniveau

Voor docenten die voor het eerst werken met een taalportfolio is het handig om te beginnen in een groep die een opleiding hebben genoten van enkele jaren voortgezet onderwijs of hoger. In zo'n groep is de uitleg van de Taalportfolio wat makkelijker en zijn deelnemers vaak beter in staat om zelf leerdoelen te formuleren en de koppeling te leggen tussen schoolse doelen en maatschappelijke doelen. Bovendien zullen zij sneller een aantal zaken zelfstandig uit kunnen voeren dan in een groep met een laag vooropleidingsniveau. Dat maakt de uitvoering voor de docent wat lichter, een voordeel als je met een nieuwe aanpak gaat werken.

Niveau in de vreemde taal

Voor de deelnemers is het van belang dat ze zo vroeg mogelijk in hun traject met de Taalportfolio gaan werken. Een vroeg startmoment is belangrijk omdat het positieve effect van de Taalportfolio dan een zo groot mogelijk deel van het traject bestrijkt. Zo vroeg mogelijk in het traject betekent: starten zodra deelnemers voldoende taalhandelingen hebben geoefend en gebruikt om een eerste zelfbeoordeling met behulp van de checklists te kunnen uitvoeren.

Een allereerste begin met het portfoliowerk kan - in een beginnerscursus- gemaakt worden na een week of vier, vijf. Dan zal er voldoende materiaal geproduceerd kunnen zijn dat als input voor het dossier kan dienen. En de leerders kunnen dan een aantal taalhandelingen op de checklist voor niveau A1 'afvinken', iets wat hen zal motiveren.

In een groep die op een iets hoger taalniveau instroomt, kan meteen vanaf de start met de Taalportfolio begonnen worden.

Soort traject/opleiding

De Taalportfolio is geschikt voor alle trajecten/opleidingen waar vreemde talen deel van uitmaken.

² Het trainingsmateriaal is te vinden op de website: www.cinop.nl/portfoliont2

De Taalportfolio kan ook worden gebruikt voor geïntegreerde trajecten: trajecten waarbij de inhoud van de vreemde taal wordt afgestemd op andere leerinhouden, gericht op een beroep of een ander maatschappelijk functioneringsdomein.

2.3 Uitvoeren

Na de oriëntatie en de voorbereiding volgt de fase van de uitvoering. De uitvoering zal vaak zelf weer in een aantal fasen verdeeld zijn. De Taalportfolio MVT wordt immers niet in een keer voor alle groepen over de volle breedte ingevoerd. Ervaringen uit de pilots die zijn uitgevoerd in het kader van het project 'Naar een portfoliomethodiek NT2' laten zien dat het raadzaam kan zijn om bij de invoering te werken volgens een 'bescheiden cyclus'. De bescheiden cyclus waarmee wordt gestart kan vervolgens, bijvoorbeeld per schooljaar, worden uitgebreid.

In het implementatieplan Portfolio NT2 van ROC Landstede Harderwijk ziet die zich uitbreidende cyclus er als volgt uit:

EERSTE FASE VAN DE INVOERING, mei t/m juli 2002

A. Op SCHOOL

Direct na de meivakantie is een start gemaakt. [...]. De docenten gebruiken geen methode, maar wel de opdrachten uit het stalenboek ('Stalenboek Assessment') en andere opdrachten, die in de loop van het jaar verzameld zijn en ze zoeken zelf ook nieuw materiaal op. [...]

Er is een concept stappenplan gemaakt voor de docenten die met de Taalportfolio in hun groepen gaan werken, evenals een overzicht van te gebruiken materialen.

[De docenten] Margreet en Marlies hebben in de loop van dit jaar steeds informatie gegeven voor belangstellende collega's [...]

De docenten die volgend jaar met de Taalportfolio gaan werken, hebben instructies gekregen en ze hebben deelgenomen aan eerdere workshop van Marlies en Margreet. We beginnen met een uitgebreide workshop in de eerste schoolweek, waarbij veel voorbeelden van opdrachten besproken worden. De materialen moeten dan klaarliggen. Daarna kunnen de docenten met hun vragen terecht bij Marlies en Margreet, want een permanente vraagbaak is 't m eest praktisch.

De beschikbare en noodzakelijke materialen moeten in september klaarliggen, zowel de Taalportfoliomappen voor de deelnemers, als de materialen voor docenten [...]

Els Schrijver heeft een planning gemaakt voor het overleg in het schooljaar 2002-2003 in overleg met de Taalportfolio/toetsgroep. Er zijn een aantal portfoliobijeenkomsten gepland en per keer wordt bekeken, welke portfolio's aan de orde moeten komen.

B. BINNEN HET ROC: DE BEMIDDELAARS, HET TRAJECTBUREAU

Het trajectbureau is al op de hoogte van de Taalportfolio. De cursisten nemen de mappen mee, met hun LOB-portfolio.

Een enkele docent van een van de andere afdeling heeft de Taalportfolio bekeken met het oog op mogelijke inzet in de geïntegreerde trajecten.

C. BUITEN DE SCHOOL, DE AFNEMERS

Els heeft in het ISV-overleg (gemeenten in de regio) gesproken over de Taalportfolio-voorlopig in combinatie met de Nivortoetsen - als mogelijk alternatief voor de Profieltoets. Els en Margreet geven op de ISV-bijeenkomst op 23 september 2002 uitgebreide informatie over de Taalportfolio.

Na de fase A Op School volgen fase B: Binnen het ROC, waarin management en andere opleidingen/docenten geïnformeerd worden over de Taalportfolio, en fase C Buiten de school, de afnemers. In fase C worden werkgevers in de regio, vervolgo-opleidingen, stagebedrijven geïnformeerd over de Taalportfolio.

TWEEDE FASE VAN DE INVOERING, cursusjaar 2002-2003

1. De toetsgroep/taalportfoliogroep krijgt als taak om de Taalportfolio geleidelijk in te voeren in de komende jaren.
2. Taak van de Taalportfoliogroep, samen met de docenten die met de methodes werken::
  - a. Vergelijking van de taalhandelingen van de Taalportfolio met de vernieuwde Ijsbreker (c.q. veel gebruikt leermateriaal NT2, EvK)
  - b. Vergelijking van de taalhandelingen van de Taalportfolio met Nieuwe Buren (c.q. veel gebruikte software NT2, EvK).
Op welk moment zijn in de methode welke taalhandelingen aan bod gekomen? (zie bijvoorbeeld het opzoekboek van Nieuwe Buren). Als dat duidelijk is, kun je de deelnemers die taalhandelingen in de checklist laten bekijken, daarna extra oefeningen aanbieden en tenslotte kan je een afsluitende opdracht laten uitvoeren en beoordelen.
3. [...].
4. Ervaring opdoen met het maken, vinden en beoordelen van opdrachten.
5. [...]
6. Training van docenten, taalportfolio-begeleiders en assessoren (die functies kunnen in een persoon verenigd zijn, maar dat hoeft niet) door CINOP.
7. Combinatie met de andere portfolio's vormgeven. (Als het financieel mogelijk is, met een landelijke ontwikkelgroep van CINOP meedoen.)

DERDE FASE VAN DE INVOERING, cursusjaar 2003-2004

1. Alle taken die voor 2002-2003 op het programma zijn, vervolgen!
2. De documenterende functie van de Taalportfolio kan verder ingezet worden. Zo mogelijk: de spreek en luistertoetsen voor de laagste niveaus van de laag opgeleide deelnemers vervangen door de Taalportfolio. Het gaat om kleine taalhandelingen, die niet zo lastig te beoordelen zijn. Voor de andere onderdelen en de andere niveaus nog de gestandaardiseerde toetsen inzetten in combinatie met de Taalportfolio.

[...]

Voorbeeld van uitwerking van fase A tot en met C voor de moderne vreemde talen

Fase A Op School

Maak een experimenteel taalportfolio-voorbeeldtraject voor een bepaalde opleiding/taal. Hoe?

Stap 1

Vaak is het huidige MVTonderwijs 'one size fits all'. Vaak willen docenten dolgraag meer op maat werken, maar ontbreken tijd en/of voorzieningen. Met de Taalportfolio kan elke leerling zijn eigen niveau bepalen, maar is er wel tijd/gelegenheid voor meer maatwerk, voor recht doen aan individuele taalniveaus? Niet altijd, maar vaak is wel mogelijk om een onderverdeling te maken in de klas: een groep rond nul/A1, een groep rond A2, een groep rond B1. Ook is er momenteel meer leermateriaal beschikbaar waarmee deze niveaugroepen bediend kunnen worden.

Bepaal of en hoe een dergelijke niveauperdeling in een pilot traject is uit te werken (materiaal, begeleidingsvorm, ruimte, voorzieningen). Soms is het mogelijk meer niveau groepjes te vormen. Werken in groepjes verdient de voorkeur omdat samenwerken motiveert en noodzakelijk is.

Stap 2

Bekijk eerst op welke momenten de Taalportfolio in dat traject een rol zal spelen (zie Handleiding Taalportfolio MVT³). In elk geval zal dat zijn bij:

- Het aangeven van de einddoelen van het traject voor de taal (bijv de eindtermen van het secretaresse traject) en het betreffende Europese taalniveau in de desbetreffende pagina van de taalleermonitor.
- Het opstellen van de prestaties per Europees taalniveau die de leerling moet leveren voor die einddoelen, per vaardigheid (bijv een presentatie, een luister/kijkproject, een leerproject, een schrijfproject en een gesprekssituatie)
- Het inschatten van het beginniveau door de leerling (met de biografie en al dan niet verkorte vormen van de checklists)
- Het toevoegen van producten in het dossier
- Regelmatige voortgangsgesprekjes (in groepjes) met elkaar en de docent aan de hand (voorbeelden uit) het dossier
- Mogelijkheden voor versneld aftoetsen/afsluiten

Stap 3

De inhoud van het traject bepalen.

Welke leermaterialen/activiteiten moeten tot de geplande prestaties gaan leiden? In elk geval kan bij de voorlichting over de Taalportfolio aan leerlingen de film 'Taalportfolio, een andere manier van leren' gebruikt worden.

Bekijk wat bruikbaar is van het leermateriaal waarmee deelnemers momenteel werken.

- Leidt het leermateriaal toe naar de prestaties die hierboven bij b als einddoel zijn opgenomen? Zo nee, schrap de overbodige onderdelen van dit materiaal en zoek naar aanvullende/vervangende materialen (bijvoorbeeld software voor het maken van extra kilometers).
- Bestrijkt het materiaal ook werkelijk de Europese taalniveaus waarop de leerling zich bevindt? Zo niet, zoek aanvullende opdrachten.

³ Te downloaden via www.trefpuntalen.nl

- c. Het bepalen van de wijze waarop (al of nog niet) een relatie wordt gelegd tussen de prestaties in de Taalportfolio en de bestaande toetsing zoals die in het OER is vastgelegd. Biedt de school ruimte om te werken met assessments gekoppeld aan de Taalportfolio? Welke assessment opdrachten zullen worden gebruikt?⁴
- d. Hoe kunnen de prestaties eenvoudig worden omgezet in scores die passen in het op school gebruikte toetssysteem?

Stap 4

Het uitwerken van het leertrajecten (op tenminste drie niveaus) die de deelnemers krijgen voorgelegd (kan in de vorm van studiewijzers)

Stap 5

Plannen van de evaluatie. Het bepalen van de doelen van dit experimentele traject. Wanneer is het geslaagd en wanneer niet? Op welke concrete punten gaan we dit experiment beoordelen? Bijvoorbeeld: qua deelnemers: we zijn tevreden als

- deelnemers aangeven dat ze meer greep hebben op wat ze nu precies moeten kennen en kunnen
- deelnemers zelf iets zinnigs kunnen zeggen over een prestatie en wat er goed en slecht aan is

Wat betreft docenten zijn we tevreden als

- docenten kunnen aangeven dat het werken met Europese taalniveaus de leerlingen stimuleert in hun voortgang
- docenten kunnen aangeven dat de Taalportfolio een hulpmiddel is om meer sturing bij de leerling te leggen (taakverlichtend).

Stap 6

Test elementen uit het ontworpen experimentele traject uit met collega mvt-docenten in de rol van leerling. Beleg bijvoorbeeld een gefingeerde les met een aantal collega talentdocenten. De collega's spelen dus de rol van leerling.

Laat hen noteren wat er allemaal opvalt, wat ze denken over het leerrendement en wat ze er aan beleven. Verzamel de reacties.

Stap 7

Aanpassen en draagvlak creëren

Naar aanleiding van de eerste test zullen heel veel punten naar boven komen: hoe doen we dit, en wat doen we als dat gebeurt, en ik wil het niet zo maar zo. Pas het op basis hiervan aan, maak varianten.

Stap 8

Voer het traject uit met een groep leerlingen en evalueer zorgvuldig. Pas het zonnodig op basis daarvan opnieuw aan.

Fase B: Binnen het ROC

Stap 1

De bekendheid met de Taalportfolio moet verbreed worden, niet alleen bij de talentcollega's maar ook bij de andere collega's. Bedenk manieren om andere docenten/opleidingen/betrokkenen op een motiverende manier over de Taalportfolio

⁴ Zie voor voorbeelden van BVE assessment opdrachten gekoppeld aan de Europese taalniveaus: www.trefpuntalen.nl, *interactief Raamwerk (CINOP, Citogroep, SLO)*

voor te lichten (in elk geval de film, zie boven). In principe is de Taalportfolio nuttig voor iedereen, niet alleen docenten of deelnemers: dus het kan heel leuk zijn om een groep collega's met behulp van de checklists hun eigen taalniveau in een vreemde taal te laten verkennen. Als opstapje naar stap 2 waarin wordt bekeken hoe de Taalportfolio breder een rol kan spelen dan alleen binnen de talenles (c.q. hoe hij in een brede schoolportfolio kan worden geïntegreerd).

Fase C: Buiten de school: de afnemers

Het is van belang dat stagebedrijven, werkgevers en ouders ook weet hebben van de Taalportfolio en het nut ervan.

Op een Open Dag kunnen leerlingen heel goed demonstreren hoe ze met de Taalportfolio hebben gewerkt, en ook daar kunnen aanwezig zijn met de checklists hun taalniveau verkennen. Ook de bovengenoemde film is hier nuttig.

Het is handig als in publiciteitsmateriaal van de school ook kort iets over de Taalportfolio wordt opgenomen.

Aandachtspunten in de uitvoeringsfase

a. Zorg voor een aanspreekpunt

Hoe zorgvuldig een experiment ook is voorbereid, tijdens de uitvoering gaan er beslist dingen mis en doen zich onvoorziene zaken voor. Het is belangrijk dat de docenten die aan het experiment meedoen, zowel met inhoudelijke als met praktische vragen bij iemand terecht kunnen. Een duidelijk aanspreekpunt voorkomt veel frustratie en tijdverlies. In de opzet van ROC Landstede functioneren de docenten die in de landelijke pilotfase ervaring met de Taalportfolio hebben opgedaan, als 'permanente vraagbaak' voor hun collega's die in het nieuwe schooljaar met de Taalportfolio gaan werken.

In een wat groter opgezet experiment zou men kunnen denken aan een projectcoördinator die verantwoordelijk is voor een goede gang van zaken tijdens de uitvoeringsfase en bij wie docenten met allerlei problemen terecht kunnen.

Er zullen zich ook logistieke problemen en vragen voordoen: mappen die zoek geraakt zijn, spullen die gekopieerd of besteld moeten worden, etc. Het 'aanspreekpunt' of de projectcoördinator moet voldoende bevoegdheden hebben om kleinere problemen snel uit de wereld te helpen en hij moet zelf terecht kunnen bij een leidinggevende als zich grote problemen voordoen.

b. Zorg voor overleg

De docenten die het experiment gaan uitvoeren moeten regelmatig met elkaar en met andere direct betrokkenen kunnen overleggen. Het gaat om een nieuwe werkwijze die alle betrokkenen zich met vallen en opstaan eigen moeten maken. Het is daarom van groot belang dat docenten de gelegenheid krijgen om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. In de landelijke pilot bleek dat 'de portfoliomethodiek NT2' langzamerhand steeds meer vorm kreeg juist door het bespreken van de ervaringen die verschillende docenten in heel verschillende soorten groepen hadden opgedaan met de proefversie van het instrument. In de scholen zal het niet anders gaan.

De meest voor de hand liggende vorm om overleg te structureren is het instellen van een werkgroep taalportfolio. Minimaal een keer per twee weken bij elkaar komen, is, zeker in de beginperiode, aan te raden.

c. Zorg voor communicatie

Het is belangrijk om andere mensen in de school en in de wereld daaromheen op de hoogte te houden van het experiment met de Taalportfolio. Informeren, belangstelling wekken, laten zien wat de voordelen van het aanleggen van een taalportfolio zijn voor de deelnemers en voor de 'afnemers' van het MVT-onderwijs.

Met drie groepen moet goed gecommuniceerd worden over het project.

In de eerste plaats de MVT-collega's die niet bij de uitvoering betrokken zijn. Zij moeten weten wat er gebeurt. In een latere fase zullen ze misschien zelf ook met de Taalportfolio gaan werken. En wellicht hebben zij door eigen ervaringen met buitenschools leren en stages goede tips.

In de tweede plaats de mensen van het eigen ROC: bemiddelaars, trajectbegeleiders, docenten van beroepsopleidingen waarnaar deelnemers wellicht kunnen doorstromen. Als derde groep noemen we de wereld buiten de eigen school: de werkgevers, bedrijven die stageplaatsen verschaffen, de studiebegeleiders van een hogeschool of universiteit.

Ook als de rapporterende of documenterende functie van de Taalportfolio nog niet goed uitgebouwd is en er nog geen formeel goed geregeld systeem voor assessment in het MVT-onderwijs is opgezet, is het heel wel mogelijk en zeer zinvol om aan de hand van de Taalportfolio van een deelnemer met de buitenwereld - binnen en buiten het eigen ROC - te communiceren. Vaak is de reactie: 'Nu pas krijg ik inzicht in wat iemand echt kan in de vreemde taal.'

d. Ondersteun de docenten

Eerder is al opgemerkt dat de werkwijze met de Taalportfolio zich nog moet ontwikkelen tijdens de uitvoering van een experiment, of gaandeweg de eerste invoering. Docenten zullen dan ook, zeker in het eerste jaar dat zij met de Taalportfolio werken, goed ondersteund moeten worden.

Het organiseren van scholing is een manier daarvoor. Onderdeel van de scholing moet zijn dat docenten zelf een eigen portfolio aanleggen, zodat zij aan den lijve ervaren wat daarvoor nodig is.

Het samen werken aan producten, al of niet met hulp van buiten, is een andere manier van ondersteuning. In het voorbeeld van ROC Landstede zien we dat de docenten samen met collega's de relatie zullen leggen tussen de taalhandelingen die in een tweetal NT2-leergangen aan bod komen, en de checklists in de Taalportfolio. Ook zullen ze samen werken aan het zoeken of maken van opdrachten. Op soortgelijke wijze is dit ook met MVT leermateriaal te doen.

Op landelijk niveau is er een website waarop docenten informatie kunnen vinden, voorbeeldsituaties en assessmentopdrachten kunnen downloaden en nieuwe kunnen aanmelden en vragen kunnen stellen. Het voorlopige adres is:

www.cinop.nl/portfoliont2. Deze voorbeelden voor NT-2 assessment bieden inspiratie voor MVT assessment en het format ervan is direct bruikbaar voor MVT.

e. Werk aan aanvulling en uitbreiding

Na een eerste experiment of een eerste kleinschalige invoering zal de Taalportfolio MVT naar alle waarschijnlijkheid breder ingevoerd worden in de instelling. Tijdens de uitvoeringsfase worden daar al voorbereidingen voor getroffen.

Meestal is het zo dat een nieuwe werkwijze in het onderwijs eerst opgepakt wordt door een aantal docenten die enthousiast zijn over de vernieuwing. De pioniers, zo noemt men deze groep. Zij zullen meestal betrokken zijn bij de experimenten en de eerste kleinschalige invoering van een nieuw instrument of een nieuwe werkwijze. Hun aandacht en hun energie worden tijdens de uitvoeringsfase geheel opgeslokt door het experimenteren met het nieuwe instrument of de nieuwe werkwijze.

Het gevaar bestaat dat er weinig tijd en energie over blijft voor overleg en communicatie met de collega's in het team, waaronder wellicht een aantal collega's van wie het allemaal niet zo hoeft, die de boot wat afhouden. Een projectcoördinator of begeleider van een experiment moet hier bedacht op zijn en er heel bewust voor zorgen dat de 'pioniersgroep' niet in een isolement komt te verkeren.

Een manier om uitbreiding van de oorspronkelijke groep te zorgen is het organiseren van een soort interne snuffelstages. Laat docenten die wel enige interesse hebben en misschien in de volgende fase willen meewerken, op bezoek komen in de groepen die met de Taalportfolio werken. Laat ze af en toe eens invallen. Geef ze langzamerhand taken binnen het project. Laat 'oude' en 'nieuwe' docenten samen aan producten werken.

Zo zal de groep die betrokken is bij de invoering van de portfoliomethodiek zich steeds meer uitbreiden.

2.4 Evalueren

Evalueren is een belangrijke stap bij het invoeren van onderwijsvernieuwingen. Helaas wordt in de praktijk die stap nogal eens verwaarloosd. Dat is jammer, want het evalueren, het 'terugkijken', is de eerste stap van een nieuwe ronde in het invoeringsproces. Een goede evaluatie levert gegevens op voor het bijstellen van de werkwijze en de instrumenten waarmee geëxperimenteerd is, en is de basis voor verbreding van het experiment, voor een invoering op grotere schaal.

In het *Invoeringshandboek Portfolio NT2* worden een aantal aspecten voor evaluatie genoemd, zowel inhoudelijke als met betrekking tot de onderwijskundige bedrijfsvoering. Hier noemen we een aantal aandachtspunten die direct met het gebruik van de Taalportfolio in het onderwijs te maken hebben.

a. Verwachtingen

Over het algemeen is het zo dat, ondanks uitvoerig overleg, docenten verschillende verwachtingen zullen hebben van de invoering van de portfoliomethodiek. Als gevolg daarvan zullen docenten ook verschillend oordelen over het succes van het experiment. Omdat verschillen in verwachtingen meestal impliciet blijven, kunnen er moeizame discussies ontstaan over wat het experiment nu precies heeft opgeleverd. Voorkom dit door alle betrokkenen bij de start heel concreet te laten formuleren wanneer het experiment voor hem of haar een succes zal zijn. Deze lijst ijkpunten vormt het uitgangspunt voor de evaluatie. Oorspronkelijke verwachtingen raken nogal eens uit het oog verloren door alles wat zich ontwikkelt tijdens een experiment. Het is goed om bij de evaluatie terug te grijpen op waar het eigenlijk allemaal om begonnen was. Dat geldt zowel voor het geheel -zie het 'probleem' geformuleerd in de oriëntatiefase - als voor ieder individueel.

b. Leerproces

In hoeverre heeft het werken met de Taalportfolio het leren van de deelnemers verbeterd? Deze vraag zal, afhankelijk van de groep waar het over gaat, in verschillende subvragen onderverdeeld moeten worden om bruikbare informatie boven tafel te krijgen. Algemene punten zijn:

- Zijn deelnemers beter in staat om aan te geven wat voor hen belangrijke leerdoelen zijn?
- Zijn deelnemers beter in staat om een koppeling te maken tussen de MVT-lessen en het gebruik van MVT buiten de lessen?

- Oefenen deelnemers meer met MVT in de praktijk en gaat hun taalvaardigheid daardoor sneller vooruit?
- Zijn deelnemers in staat om te reflecteren op hun eigen leren o.a. door middel van zelfbeoordelingen, en zo ja, hebben ze daar iets aan?
- Welk effect heeft het opbouwen van een dossier op het leren van de deelnemers?
- Welk effect heeft het systeem van 'doorlopende beoordeling' op het leren van de deelnemers?

c. Communicatie met derden

Ook hier zijn een aantal subvragen te bedenken, afhankelijk van de situatie waarin het experiment is uitgevoerd. Waar het om gaat is of het gebruik van de Taalportfolio de communicatie met derden binnen de school (studiebegeleiders, etc.) en met derden buiten de school (werkgevers, vervolgoopleidingen) in kwalitatieve zin verbetert. Probeer in kaart te brengen welke informatie voor welke partij interessant is en wat daaraan wellicht nog verbeterd kan worden. Kijkt de werkgever bijvoorbeeld alleen naar het overzicht van de taalvaardigheid in het paspoort, of is hij geïnteresseerd in een 'show'dossier, met producten van de deelnemer? Hoe ligt dat bij de interne studiebegeleider?

Vergelijk hierbij ook de informatie die de Taalportfolio oplevert met de informatie die derden krijgen op basis van reguliere toetsen. Wat is hun mening daarover?

d. Logistieke zaken

Hieronder vallen alle punten die te maken hebben met, laten we zeggen, de fysieke kant van het werken met de Taalportfolio. Het aanleggen van mappen voor iedere deelnemer het opbergen van die mappen, het kopiëren van opdrachten, het opbergen van producten in het dossier, etc.

e. Relatie met de voortgangsbegeleiding

Hoe past het werken met de Taalportfolio in de reguliere voortgangsbegeleiding? Hoe zit het met aanwezigheidsregistratie, een leerlingvolgsysteem, de periodieke voortgangstoetsing, de begeleidingsgesprekken? Wordt er geen dubbel werk gedaan? Is er sprake van een nuttige wederzijdse beïnvloeding? Welke gegevens moeten voor welke doeleinden wanneer opgeleverd worden? Zijn er aanpassingen nodig als er op bredere schaal met de Taalportfolio gewerkt gaat worden?

f. Hoeveel tijd kost het?

Ervaringen met een meer reflecterende aanpak in het MVT-onderwijs laten zien dat docenten zich nogal eens zorgen maken over de tijd die een dergelijke aanpak kost. Zij hebben het gevoel dat die tijd, zeker bij beginnersgroepen, beter besteed kan worden aan het leren van zoveel mogelijk MVT.

Het is dan ook belangrijk om met elkaar te spreken over de spanning die er altijd bestaat tussen het programma -het 'boek dat uit moet', het moduloprogramma dat afgewerkt moet worden- en de investering in meer autonomie van de leerder, meer maatwerk, etc.

Daarbij moet men er rekening mee houden dat een nieuwe werkwijze in het begin zeker meer tijd kost. En men moet naar de werkwijze als geheel kijken. Het zou een misvatting zijn om te redeneren: 'twee keer in de week een half uur met de Taalportfolio werken kost mij een uur lestijd in de week.' Men moet, na de eerste startperikelen, met elkaar zicht zien te krijgen op de vraag wat het werken met de Taalportfolio als rode draad in het onderwijs, oplevert aan betrokkenheid, effectiviteit, rendement, betere communicatie met de buitenwereld.

g. Vervolg⁵

Bij het evalueren van een experiment of van fasen in een invoeringstraject gaat het nooit om ja/nee antwoorden op de evaluatievragen. Het doel is om zicht te krijgen op wat goed gaat, en wat beter kan. Dat levert informatie op, op grond waarvan sommige zaken zullen worden bijgesteld en andere juist worden breder ingevoerd. Een evaluatie is ook nodig om met elkaar vast te stellen: ja, we zijn op de goede weg. We kunnen met goed vertrouwen een volgende stap zetten, bijvoorbeeld het ontwikkelen van een assessmentsysteem rond de Taalportfolio.

⁵ Voor wie meer wil lezen over het invoeren van (onderwijs)vernieuwingen: Handreiking Flexibilisering NT2 en ICT, CINOP: Den Bosch, 1999 [www.cinop.nl]

Instrument: Het Stappenplan van ROC van Amsterdam Airport

Het ROC van Amsterdam Airport werkt al enige jaren met de Taalportfolio. In dat kader hebben ze voor de invoering onderstaand stappenplan ontwikkeld.

Stappenplan introductie taalportfolio

De Taalportfolio is een instrument voor planning, reflectie en beoordeling. Om het ook als zodanig te kunnen gebruiken, is onze werkwijze afgestemd op een min of meer zelfsturende, zelfstandig werkende leerling. De Taalportfolio is dus vooral: een andere manier van werken, niet alleen voor de leerling, maar ook vooral voor de docent. Het is daarom van belang een goede en voor alle talen eenduidige start te maken met nieuwe leerlingen. Hierna wordt beschreven op welke wijze wij dat gaan doen.

Introductie

In de introductieweek of tijdens de eerste lesweek vindt een algemene plenaire introductie plaats over de werkwijze bij de MVT. Hier hoeft geen onderscheid gemaakt te worden tussen de verschillende opleidingen en/of leerjaren: de werkwijze en de materialen zijn immers hetzelfde.

De introductie voldoet aan de volgende criteria:

- alle MVT docenten zijn aanwezig
- de syllabus 'MVT zoals het bij ons gaat' wordt uitgereikt
- de leerlingen zijn verplicht aanwezig
- er is een TV met video
- er zijn voldoende pc's
- diskettes voor de leerlingen liggen klaar
- paspoorten voor de leerlingen liggen klaar.

a. Eén docent vertelt over de werkwijze

- Het Raamwerk Moderne Vreemde Talen in de BVE, met de taalniveaus
- De Taalportfolio: Biografie, Dossier en Paspoort
- De onderdelen Planning en Reflectie.

b. De video Taalportfolio wordt getoond

(Vraag aan leerlingen: denk je ook dat TP handig is?)

c. In computerlokaal: start met de diskette en bewustwording van taalniveaus

Verwijs naar de planning met de persoonlijke doelstelling (verbeterpunten). Bespreek met de leerling of ze die hebben, wat zouden die kunnen zijn, laat ze een voorbeeld noemen, en vraag ze of het belangrijk is dat ze een dergelijke persoonlijke doelstelling hebben en waarom?

Dit is voor leerlingen lastig. Een groot aantal zal in algemeenheden blijven steken of helemaal geen idee hebben wat ze hiermee aan moeten. Probeer hun denken te sturen door bijvoorbeeld te vragen waar ze heel goed in waren en waar ze wat meer moeite mee hadden.

Vertel dat het TP hier een hulpmiddel bij is. Het is een instrument om de eigen taalkennis vast te leggen en te plannen wat ze willen leren. Het plaatje dat daaruit komt kan de leerling later aan de werkgever tonen.

Het TP helpt om na te denken welke talen ze al kennen en wat ze nog meer willen leren.

Daarom wordt eerst de Biografie ingevuld:

1. *persoonlijke gegevens*
2. *taal en dialectportret*
3. *talenkennis in het onderwijs opgedaan*
4. *onderwijs in een andere taal dan Nederlands*

3 en 4 nabespreken: wat heb je ingevuld? Waarom zijn je taalervaringen belangrijk voor wat je nu gaat leren?

5. *talen leren in de praktijk, buiten het onderwijs*
6. *praktische opdrachten binnen of via de school*

5 en 6 nabespreken: wat heb je ingevuld? Kun je ook talen leren buiten de school, hoe bijvoorbeeld?

Bij 6 gaat het over het dossier. Dat zijn de bewijsstukken van taalprestaties waar de leerlingen trots op zijn (om te laten zien aan de docent, andere leerlingen, op stage enz.) Vraag de leerlingen of ze al iets hebben dat ze daarin op zouden willen nemen. Tot zover de algemene introductie.

Vanaf hier geldt dat wat beschreven wordt voor iedere taal apart.

Sessie 1

(Deels in computerlokaal)

Nodig: diskette Taalportfolio, 'evidence guide', toetsplan, blokplanning⁶

Om de checklist in te kunnen vullen moet begonnen worden met

Talen invullen.

Hierin wordt aangegeven voor welke talen het TP wordt gebruikt. Dit moet één keer, dus de eerste taal in de week doet dit, de rest kan later gewoon aan de slag.

Vervolgens naar de

Checklist taalniveau.

Hiermee kan het eigen taalniveau worden bepaald voor luisteren, lezen, spreken/gesprekken voeren en schrijven.

Er zijn 6 niveaus, van laag naar hoog A1 en A2, B1 en B2, C1 en C2.

Op het laagste niveau kan je nog bijna niets, op het hoogste niveau kun je net zoveel als iemand die in dat land geboren is. Zo hoog hoeven onze leerlingen niet te komen, maar voor Engels is startniveau A2 wel nodig en voor de andere talen hangt het af van de groep waar je les aan geeft. Alhoewel er wel rekening mee gehouden moet worden dat de leerlingen vaak meer weten dan zij of wij denken. Laat dus ook de beginners gewoon proberen A1 in te vullen.

Begin met luisteren.

Vraag wat de leerlingen denken al te kunnen verstaan in de taal die ze bij jou leren.

Laat ze de lijst doornemen en een kruisje zetten bij wat ze al kunnen.

Vertel dat dit alleen maar een eerste schatting is: in de Taalportfolio (dossier) moeten de bewijzen verzameld worden die aantonen dat ze dit ook echt kunnen!

Met de 'evidence guide' en de *toetsplannen* laat je zien wat de leerling aan het eind van de Deelkwalificatie moet kunnen. Wijs op de indeling portfolio en eindbeoordeling.

Op de Blokplanning vullen zij hun niveau voor luisteren in dat uit de checklist komt. Vraag of het nodig is dat zij moeten kunnen luisteren, als ze er zelf niet opkomen: leg verband met gesprekken voeren.

⁶ Evidence guide, toetsplan en blokplanning zijn documenten specifiek voor de opleidingen van ROC van Amsterdam Airport. Ze zijn hier niet opgenomen.

Laat de planning even rusten en ga terug naar de checklist.

Ga door met spreken/gesprekken voeren (spreken: als je in je eentje een verhaal houdt, bijv. een presentatie; gesprekken voeren, bijv. als je met een passagier of gast in gesprek bent)

Vraag de leerling wat hij/zij denkt al te kunnen zeggen in jouw taal. Laat ze de lijst doornemen en een kruisje zetten bij wat ze al kunnen.

Vertel dat dit alleen maar een eerste schatting is: in de Taalportfolio (dossier) moeten de bewijzen verzameld worden die aantonen dat ze dit ook echt kunnen!

Laat de Blokplanning er weer bij pakken en het niveau voor spreken en gesprekken voeren invullen

Nu gaan de leerlingen plannen.

Zij hebben 3 vaardigheden bekeken, zij weten nu welk taalniveau zij hebben en zij weten waar zij naar toe moeten (evidence guide)

De leerlingen krijgen de eerste periode opdracht.

Neem deze door met de groep en leg de blokplanning daarnaast. Vraag aan de leerlingen wat zij denken te moeten gaan plannen, dus wat moeten/willen zij doen om te kunnen doen wat in de periode opdracht staat. Je kan daarbij bijvoorbeeld uitkomen op een heel concreet 'te plannen' lijstje op het bord (bijv. grammatica oefeningen doen, script maken, laten nakijken, oefenen, woordjes opzoeken etc.)

Het is mogelijk om ervoor te kiezen om eerst samen een deel van de planning in te vullen en daarna de leerlingen dit zelf te laten doen, maar het is ook heel goed mogelijk om de hele planning de eerste keer samen met de groep te doen.

Elke sessie:

- werken aan geplande leeractiviteiten
- logboek invullen
- individueel: docent bekijkt en bespreekt voortgang met behulp van taalboek/logboek. In deze startfase wordt ook de Biografie besproken. Welke dingen vallen op? Wat is het taalprofiel van de leerling en wat kan je op basis daarvan adviseren? Aan het eind van de periode kijken of er aanvullingen op moeten komen.

Na afloop van de periode worden de logboeken gebruikt om de samenvatting in te vullen in de Taalportfolio bij D. Terugkijken.

Sessie 2

Elke sessie:

- individueel
- de docent bespreekt met de leerling het logboek.

Deze keer pak je de checklist Lezen op.

- Vraag weer aan de leerling wat hij/zij denkt te gaan leren?
- Laat ze de lijst doornemen en aankruisen wat ze al kunnen.
- Maak weer duidelijk dat dit alleen maar een schatting is: in het TP (dossier) moeten zij de bewijzen gaan verzamelen dat zij dit allemaal ook echt kunnen!

Op de blokplanning wordt het niveau lezen ingevuld.

Tot slot wordt de vaardigheid schrijven gedaan.

- Vraag de leerlingen of schrijven een belangrijk onderdeel van hun latere werkzaamheden wordt.
- Laat ze bedenken waar zij wel voor moeten kunnen schrijven, bijvoorbeeld een formulier invullen.
- Laat ze de lijst doornemen en aankruisen wat ze al kunnen.
- Maak weer duidelijk dat dit alleen maar een schatting is: in het TP (dossier) moeten zij de bewijzen gaan verzamelen dat zij dit allemaal ook echt kunnen!

Op de blokplanning wordt als laatste het niveau schrijven ingevuld.

Samen met de periodeopdracht wordt de blokplanning afgemaakt. Wat moeten zij nog meer doen om de opdracht uit te kunnen gaan voeren.

Elke sessie

- werken aan geplande leeractiviteiten
- logboek invullen.

Sessie 3

Elke sessie

- individueel
- de docent bespreekt met de leerling het logboek.

Plenair

Het dossier.

Wie heeft er al iets in gedaan? Hoe werk je met het dossier?

Eén keer per periode vult de leerling alles wat zij in het dossier hebben gedaan in in het dossier.

Overzicht werkstukken

Het werkstuk krijgt een nummer, een naam of omschrijving en een datum. De dossierstukken kiezen zij om een of andere reden, bijvoorbeeld omdat de leerling er heel trots op is. Of omdat hij er iets heel speciaals van geleerd heeft. Maar het kan ook een poging zijn die leuk was, maar waar nog iets mis in ging. Het helpt het leren om er over na te denken wat zij in hun dossier zouden willen stoppen.

Vertel de leerling dat zij het dossier niet alleen voor zichzelf maken, maar ook om te presenteren aan anderen, nu aan medeleerlingen en docent, later misschien aan een werkgever. Doordat leerlingen het dossier aan elkaar presenteren, kunnen zij van elkaar leren: wie weet hebben zij leuke tips voor elkaar.

Elke sessie

- werken aan geplande leeractiviteit
- logboek invullen.

Alle volgende sessies

Individueel

- docent bespreekt met leerling het logboek
- werken aan geplande leeractiviteit
- logboek invullen.

Laatste sessie

Na afloop van een leerperiode (4,6,8 weken) worden de logboeken gebruikt om de samenvatting in te vullen in de Taalportfolio bij D. Terugkijken.

Laat de leerling het logboek erbij pakken en alles van de afgelopen periode nog eens doorlezen. Samenvattend vullen zij in waar zij tevreden over zijn en wat zij nog een keer willen oefenen. Zij vullen ook in wat zij aan afsluitende toetsen hebben gedaan. De docent bespreekt dit individueel met elke leerling. In dit gesprek kunnen ook adviezen voor aandachtspunten in de volgende periode worden gegeven.

De volgende leerperiode

Bij de start van alle volgende leerperiodes staat het beginniveau van de leerling al vast. Wijs de leerlingen daar op. Zij hebben een nieuw startpunt van waaruit zij naar een nieuw leerdoel werken. Het is weer een moment van reflectie voor de leerling waarin hij/zij zich af moet vragen wat hij/zij wil leren en nodig heeft om het volgende einddoel te halen.

Tijdens de eerste sessie wordt er weer gepland.

Tijdens alle volgende sessies:

- bespreekt de docent het logboek
- wordt gewerkt aan geplande leeractiviteiten
- vult de leerling het logboek in.

3. Intake en introductie

Een intake heeft als doel gegevens te verzamelen die nodig zijn om de leerling in het juiste traject/cursus te plaatsen.

Het aanbod dat er is aan talenttrajecten/cursussen en de kenmerken ervan bepalen dus wat er aan gegevens nodig is om een leerling zo optimaal mogelijk te kunnen plaatsen.

Als er bijvoorbeeld maar één cursus voor Engels in de aanbieding is, waar alle leerlingen hetzelfde moeten doen, heeft het weinig zin om bij de intake te gaan meten wat de verschillende taalniveaus van de leerlingen zijn: want er is toch geen mogelijkheid om ze op hun eigen niveau te bedienen.

Is er echter bijvoorbeeld de mogelijkheid om 3 niveaugroepen in te richten, dan heeft het zin om bij de intake te onderzoeken wie qua niveau in welke groep past.

Is er behalve differentiatie naar niveau ook nog op andere punten maatwerk mogelijk, bijvoorbeeld in tempo of in soort leeractiviteiten, dan kan er bij de intake ook onderzocht worden wie welk tempo of welk soort leeractiviteiten aankan.

Het meest vergaand is een opzet waarin compleet individuele leertrajecten mogelijk zijn.

Hoe: efficiënt

Onderzoek bij de intake alleen datgene waar je iets mee gaat doen.

Van belang is altijd dat intake tijd en moeite kost, zowel aan de leerling als aan de intaker, en dat het dus van belang is deze zo efficiënt mogelijk in te richten.

Dus te zoeken naar zo efficiënt mogelijke middelen om te weten te komen wat je moet weten en niet onnodig tijd te verdoen met het verzamelen van gegevens of details waar je vervolgens toch niets mee doet.

Heeft het zin om een leerling geruime tijd achter een computer met het toetsprogramma Dialang (digitaal toetsprogramma gebaseerd op Europese taalniveaus, zie www.dialang.org) te zetten als je toch vervolgens niet iets doet met het feit dat hij op de ene vaardigheid hoger scoort dan op de andere?

Is een meer algemene, adaptieve toets zoals Quick Placement Test voor Engels voldoende om het niveau te peilen of wil je toch ook weten hoe de leerling zichzelf beoordeelt ten opzichte van de prestaties die hij volgens de Taalportfolio moet kunnen leveren om aan een bepaald Europees Taalniveau te voldoen?

Of wil je ook een 'live' impressie hebben van wat de leerling kan door een gesprekje te voeren? (Als de tijd daarvoor beschikbaar is!)

Wat

Stel dat we een aanbod hebben in drie niveaugroepen. We krijgen dus een groep mensen binnen waarbinnen we onderscheid willen gaan maken qua niveau.

Hoe fijnmazig moet het zijn of hoe grofmazig mag het zijn? Ofwel, wat moeten we precies weten over het niveau van de leerling?

Moet je bijvoorbeeld per vaardigheid exact weten hoe goed een leerling scoort? Alleen als je heel expliciet een per vaardigheid én niveau gedifferentieerd programma voor de leerling klaar hebt staan.

Dat is in ons voorbeeld niet zo.

Dus is het voldoende om een globaal overall beeld van het niveau van de leerling te krijgen.

Waarmee

Welke instrumenten hebben we om iemand's niveau te meten?

Vaak is het handig om een zelfinschatting van de leerling (subjectief) te combineren met een objectief te beoordelen prestatie.

We kunnen kiezen voor een combinatie van:

- een zelfbeoordeling (doel: leerling laten zien dat hij ook zichzelf kan (leren) inschatten, uitslag zal en hoeft nog niet helemaal betrouwbaar te zijn)
- een prestatie die meerder vaardigheden combineert (doel: objectiever meten wat een leerling kan, uitslag zal redelijk betrouwbaar zijn)

Resultaat is dat dan én de leerling heeft geoefend met zichzelf inschatten, én zijn eventueel niet realistisch beeld over eigen kunnen bijstelt.

Omdat de intaker een prestatie wilt zien die de globale taalvaardigheid van de leerling in beeld brengt, en niet van één specifieke vaardigheid, is een opdracht nodig die verschillende vaardigheden combineert. In de meeste opleidingen is gespreksvaardigheid van groot belang. Om een gesprekje te kunnen voeren, moet iemand ook enigszins iets kunnen verstaan in de vreemde taal. Dus is daaruit ook iets af te leiden over iemand's luistervaardigheid. Als het gesprekje logisch leidt tot iets dat geschreven moet worden, bijvoorbeeld een e-mail over een afspraak die gemaakt is in het gesprek, leidt dit automatisch tot zicht op de schrijfvaardigheid van de leerling. En als hij iets kan schrijven, betekent dit ook dat hij iets kan lezen.

Instrumenten:

- Een zelfbeoordelingsinstrument: een vragenlijstje voor de leerling
- Een gesprekje volgens een vast format, met beoordelingsformulier (zie beoordelingsformat elders in deze publicatie).

Mogelijke procedure

De leerling maakt eerst aan de hand van een vragenlijstje (zie de checklist intake talentencentrum hieronder) snel een inschatting van wat hij wel en niet denkt te kunnen in de vreemde taal. De vragen zijn 'ik kan' stellingen, afkomstig uit de Taalportfolio. Hiermee introduceer je dus meteen al de manier van kijken naar eigen prestaties die centraal staat bij het werken met de Taalportfolio.

Natuurlijk kan hij hier 100% naast zitten, maar over het algemeen geeft het toch wel een indicatie. Het geeft niet, want zijn inschatting wordt vervolgens toch nog verder gepreciseerd door het gesprekje dat hij voert. Met het ingevulde vragenlijstje in de hand kan de docent die het gesprekje gaat voeren, alvast wat peilen: 'je zegt dat je de weg kan vragen, hoe zou je bijvoorbeeld vragen waar hier de uitgang is?' 'Je zegt dat je je kunt voorstellen. Als ik nu in het Engels zeg wie ik ben, stel jij je dan eens voor aan mij?'

Instrument: Checklist intake Talencentrum ROC Utrecht Toerisme en Recreatie

Versie 1.2, 1 juli 2002

Naam: .....

Groep: .....

Taal: .....

Wat kun je al doen in de vreemde taal? Kun je het al vlot, met gemak? Of moet je er nog hard over nadenken; kost het je nog veel moeite?

Zet een kruisje bij wat voor jou geldt.

Ik kan in het ...	met gemak	met moeite	nog niet
Mezelf voorstellen			
Iemand anders voorstellen			
Groeten			
Afscheid nemen			
Spellen			
Tellen tot 100			
Iets vertellen over mijzelf (waar ik woon, wat ik doe: studie, baantje)			
Andere mensen vragen waar ze wonen, wat ze doen			
Mensen verstaan als ze mij iets vragen over mijzelf (hoe ik heet, waar ik vandaan kom)			
Een inschrijvingsformulier - bijvoorbeeld voor een camping of een hotel- invullen			
In korte zinnen iets opschrijven over mijzelf			
Informatie -prijzen, openingstijden- vinden in een folder of brochure			
De weg vragen			
De weg uitleggen			
Vragen of ik met een bus of trein moet om ergens te komen			
Praten over het weer			
Praten over mijn stad, mijn land			
Praten over wat ik graag doe in mijn vrije tijd			
Korte gesprekjes voeren met mensen die langzaam en duidelijk spreken			
De namen van de dagen zeggen en verstaan			
De dagindeling ('s morgens, 's middags, 's avonds) zeggen en verstaan			
De namen van de maanden zeggen en verstaan			
De namen van de seizoenen zeggen en verstaan			
Kloktijden zeggen en verstaan			
Getallen (boven de honderd) en prijzen zeggen en verstaan			
De tegenwoordige tijd van belangrijke werkwoorden goed gebruiken			
Korte, eenvoudige tekstjes over makkelijke onderwerpen lezen en begrijpen			
Een ansichtkaart met vakantiegroeten schrijven			
Een dag uit mijn eigen leven beschrijven			

Ik kan in het ...	met gemak	met moeite	nog niet
Korte praatjes houden met mensen als ze langzaam en duidelijk praten: vragen hoe het gaat, wat je gaat doen of gedaan hebt, de groeten doen aan anderen, etc.			
Beleefdheidsregels in acht nemen; weten hoe je oudere mensen en hoe je leeftijdsgenoten aan spreekt			
Iets kopen in een winkel, iets bestellen in een café			
Telefoneren: gesprek beginnen, zeggen wie je bent, wie je wilt spreken, je vraag stellen, of een bericht achterlaten, het gesprek beëindigen			
De juiste uitdrukkingen verstaan en gebruiken voor 'verkeerd verbonden', 'heeft u een momentje', 'ik verbind u door' etc.			
Een telefonische computer begrijpen ('als u ... wilt, toets 1')			
Iets opzoeken in een reclamefolder, een prijslijst, een 'Gouden Gids'			
De gebruiksaanwijzing van een geldautomaat begrijpen			
Met een baliemedewerker van een VVV of hotel praten over wat er zoal te doen is			
Een kamer in een hotel of een plaats op een camping reserveren, aan de balie			
Aan een groepje buitenlandse gasten iets vertellen over mijn school, mijn stad, mijn streek			
Aan een groepje buitenlandse gasten uitleggen hoe het kopieerapparaat op school werkt, of hoe de strippenkaart in de bus werkt.			
De verleden tijden van de belangrijkste werkwoorden goed gebruiken			
Het weerbericht op de tv begrijpen			
Hoofdpunten uit het nieuws op tv begrijpen			
Een brochure van een pretpark lezen en genoeg begrijpen om te weten of ik er een dag heen wil			
Een formulier invullen om via het internet een hotel te reserveren			
Een email of fax sturen om met een buitenlandse kennis een afspraak te regelen			
Een gesprek voeren met een of twee anderen over alledaagse onderwerpen			
Een zakelijk telefoongesprek voeren: inlichtingen vragen, iets bestellen of reserveren			
Aangifte doen bij de politie als mijn spullen gestolen zijn			
Stukken op het internet zoeken voor een werkstuk over een land of een regio			
Verkeersinformatie op de radio begrijpen			
Een sollicitatiegesprek voeren voor een vakantiebaantje			
Een meisje/een jongen 'versieren': contact leggen, een praatje maken, mee uit vragen			
Een opdringerig iemand beleefd op afstand houden			
Klagen in een winkel, een hotel, een camping: zeggen wat niet goed is, en wat je er voor in de plaats wilt hebben			
Een tv programma volgen over een onderwerp dat mij interesseert			
Een brochure lezen over een stad of streek en genoeg begrijpen om te weten of ik daar met vakantie heen wil			
Een eenvoudige sollicitatiebrief schrijven			
Een verslag van een excursie of studiereis schrijven			

Instrument: Draaiboek introductieperiode ROC Utrecht, Toerisme en Recreatie

Versie 1.0, 29-8-02

Het talencentrum van het ROC Utrecht (nu ROC Midden Nederland) heeft dit draaiboek ontworpen voor de introductieperiode.

Tijd	Onderdeel	Groep	Opmerkingen	Nog maken of regelen
Week 1, dagdeel 1, taal 1				
45 min	Welkom Peptalk en informatie over opzet Tc (hoofdpunten uit handleiding) Handleiding uitdelen	Groep 1 in computerlokaal Groep 2 in leslokaal		Presentielijsten Handleidingen Manier om ll. snel bij docent 1 of docent 2 te krijgen.
30 min	Invullen checklist voor taal 1	Idem	Docent neemt lijsten in tbv indeling in niveaugroepen. Controleer of namen erop staan.	Checklists
15 min	Pauze		Streven om gaandeweg pauzes 'natuurlijk' in te plannen; niet op vaste tijden; niet iedereen tegelijk.	
45 min	Kennismaking met TC en taalspecifieke informatie: a oriëntatie op de computers b oriëntatie op de mediatheek en audio/ videoruimte	Beide groepen tegelijk	Beide docenten, assistent en beheerder lopen rond, leggen uit, doen voor. Zorgen dat er geen opstoppen ontstaan.	Aantal verschillende programma's per 'taalsessie' installeren.
15 min	Nabespreking; uitwisselen eerste indrukken; brandende vragen behandelen.	Groep 1 in leslokaal; groep 2 in computerlokaal		

Docent bekijkt de checklists en maakt een indeling van groepjes voor de assessment van spreekvaardigheid in de volgende sessie.

Tijd	Onderdeel	Groep	Opmerkingen	Nog maken of regelen
Week 1, dagdeel 2, taal 2				
15 min	Kennismaking docent/groep; terugkoppelen info dagdeel 1	Groep 1 in computerlokaal; groep 2 in leslokaal.		Uitzoeken of er II in de groep zitten die dagdeel 1 gemist hebben.
30 min	Invullen checklist taal 2 Bekijken en bespreken video taalportfolio	Groep 1 Groep 2	Docent neemt lijsten in tbv indeling in niveaugroepen. Controleer of namen erop staan.	Checklists Klaarzetten video
30 min	Bekijken en bespreken video taalportfolio Invullen checklist taal 2	Groep 1 Groep 2	idem	Klaarzetten video Checklists
15 min	Pauze			
30 min	Introductie taalportfolio. Verdere kennismaking met de programma's op de computer.	Groep 1 in leslokaal Groep 2 in computerlokaal		Mappen en inhoud taalportfolio's Programma's installeren; aantal leuke websites opgeven.
30 min.	Verdere kennismaking met de programma's op de computer. Introductie taalportfolio.	Groep 1 in computerlokaal Groep 2 in leslokaal		Idem, voor de andere groep.

In de volgende weken wordt taalspecifiek gewerkt. We geven hier het programma van een dagdeel. Dat wordt dus voor beide talen uitgevoerd.

Tijd	Onderdeel	Groep	Opmerkingen	Nog maken of regelen
Week 2, taal 1 en 2				
15 min	Introductie; uitleggen gang van zaken beginassessment Uitreiken schrijfofdracht	Groep 1 in leslokaal; Groep 2 in computerlokaal	Per groep aangeven wanneer de schrijfofdracht uiterlijk moet worden ingeleverd. Docent moet die bekijken t.b.v. de niveaustelling in week 3 of 4.	Schrijfofdrachten
60 min	Docent 1 houdt gesprekjes van 10 minuten met groepjes van 4 a 5 leerlingen om indruk te krijgen van niveau spreekvaardigheid. Overige leerlingen werken aan schrijfofdracht of aan lees- of luisteropdrachten om hun eigen niveau in te schatten. Docent 2 verzorgt verdere kennismaking met computerprogramma's en internet.	Groep 1 in leslokaal en audio/video ruimte. Groep 2 in computerlokaal		Adressen geschikte websites met evt. een paar zoekopdrachten. Evt. paar opdrachten voor Tell me more.
15 min	pauze			
60 min	Docent 2 houdt gesprekjes van 10 minuten met groepjes van 4 a 5 leerlingen om indruk te krijgen van niveau spreekvaardigheid. Overige leerlingen werken aan schrijfofdracht of aan lees- of luisteropdrachten om hun eigen niveau in te schatten. Docent 1 verzorgt verdere kennismaking met computerprogramma's en internet.	Groep 2 in leslokaal en audio/video ruimte. Groep 1 in computerlokaal		Adressen geschikte websites met evt een paar zoekopdrachten. Evt paar opdrachten voor Tell me more.

Tegen leerlingen zeggen dat ze opdrachten en oefeningen moeten verzamelen en in hun dossier moeten stoppen, t.b.v. de niveaustelling in week 3 en 4.

Tijd	Onderdeel	Groep	Opmerkingen	Nog maken of regelen
Week 3, taal 1 of 2				
25 min	Introductie, uitleg takenlijst	Groep 1 in computerlokaal; groep 2 in leslokaal	Leerlingen gaan aan de slag met de takenlijst voor het niveau waarop zij zichzelf inschatten. Niet uitdelen dus; zorgen dat de takenlijsten in de mediatheek klaar liggen, op niveau ingedeeld.	Takenlijsten
Rest van de tijd	Docent 1 houdt gesprekjes van 20 minuten met groepjes leerlingen over hun niveau-indeling. Stelt met hen de leercontracten op. De leerlingen van groep 2 en de leerlingen van groep 1 die niet aan de beurt zijn voor het gesprek met de docent werken zelfstandig aan opdrachten van hun takenlijst, onder begeleiding van docent 2 en 'Cynthia'.	Groep 1	Leerlingen bewaren hun leercontract in hun taalportfolio, maar de docent moet ook een kopie bewaren, en er moet een kopie naar de tutor. En zou het niet handig zijn een overzicht van alle leercontracten op de computer te hebben?	Rooster voor de groepsgesprekjes opstellen en aan leerlingen bekend maken. Leercontracten

In week 4 is er hetzelfde programma, maar dan omgedraaid: docent 2 doet de niveaubepalingsgesprekken en docent 1 begeleidt de zelfstandig werkende leerlingen.

Voorstel: eerste evaluatiebespreking team Talencentrum in week 5: op dinsdagmiddag 8 oktober.

4. Plannen met de Taalportfolio

Toon van der Ven werkt met de Taalportfolio binnen de afdeling Techniek van het Koning Willem 1 College en 's-Hertogenbosch. Hij heeft ten behoeve van de planning van het werk een productenkaart ontwikkeld.

Instrument: Productenkaart 10416 Fotonica Engels Koning Willem 1 College

Productenkaarten TALENACADEMIE

Naam & groep:

Na de intake heb je je Taalportfolio ingevuld en ben je, samen met je Taalmentor, tot een of meer beginniveaus gekomen van je taalvaardigheid Engels, Frans, Duits of Spaans. Vanaf dat beginniveau tot aan het DG (dossiergesprek) doorloop je een traject op je eigen niveau en in je eigen tempo.

Je kunt in de taallessen werken aan je taalvaardigheid: in samenwerking met je docent, via oefeningen, via (digitale) hulpprogramma's, met de *native speaker*, zelfstandig. Kies steeds de oefeningen op het juiste niveau uit. Als je in (afdelings)projecten werkt, helpt dat werk ook mee.

Met je taalmentor bepaal je of je klaar bent voor een diagnostische toets en daarna voor een examentoets. De Taalportfolio speelt daarbij een belangrijke rol: doe de zelftests regelmatig en vul je leerdoelen steeds in.

Op deze kaarten zijn aangegeven: de vereiste oefenstof, tussenproducten en eindproducten voor de examenonderdelen. Alle oefeningen en producten moeten gemaakt en beoordeeld zijn, anders kun je niet aan het DossierGesprek deelnemen.

Eindterm en Raamwerkdescriptor (zie Raamwerk BVE voor meer details):

<p>401.12 De kandidaat kan eenvoudige brieven, rapporten en werkverslagen in het Engels opstellen</p>	<p>Schrijven: B2.1 Aantekeningen, memo's en formulieren Kan over allerlei onderwerpen in het werk belangrijke informatie noteren en in de vorm van een memo aan collega's doorgeven. B2.2 Onderhouden van sociaal contact Kan over algemeen maatschappelijke en abstracte onderwerpen schrijven, gevoelens genuanceerd uitdrukken, een standpunt beargumenteren. B2.3 Zakelijke correspondentie Kan adequate brieven, e-mails en faxberichten schrijven rond de meest voorkomende zaken in de dagelijkse beroepspraktijk. B2.4 Verslagen, voorstellen, contracten Kan problemen, processen en handelingen beschrijven, informatie uit verschillende bronnen samenvatten en evalueren, voor- en nadelen van keuzes toelichten.</p>
---	--

	Niveau		
	A2	B1	B2
Oefenstof	Zie studiewijzer (3 opdrachten A2)	Zie studiewijzer (3 opdrachten B1)	Zie studiewijzer (3 opdrachten B2)
☺ ☹			
Diagnose	1 zakenbrief A2	1 zakenbrief B1	1 zaken- of sollicitatiebrief met CV B2
Eindtoets			1 zaken- of sollicitatiebrief met CV B2
Datum en paraaf student			
Datum en paraaf student			

<p>401.10 De kandidaat kan hoofd- en bijzaken onderscheiden in een geschreven of beluisterde Engelse tekst</p>	<p>B2.2 Aanwijzingen en instructies Begrijpt complexe handleidingen en werkinstructies binnen het eigen werk- of vakterrein als moeilijke passages herlezen kunnen worden.</p> <p>B2.3 Correspondentie Kan correspondentie met betrekking tot het eigen werkterrein of interessegebied lezen en vlot en met gemak de bedoeling van de schrijver achterhalen.</p>
<p>401.13 De kandidaat kan eenvoudige Engelstalige handleidingen en voorschriften interpreteren</p>	<p>B2.4 Rapporten, verslagen, artikelen Kan snel de relevantie bepalen van en informatie vinden in teksten over een breed scala aan onderwerpen in de eigen werksfeer. Kan met behulp van een woordenboek passages uit moeilijke teksten nauwkeurig begrijpen</p>

	Niveau		
	A2	B1	B2
Oefenstof	Zie studiewijzer (3 opdrachten A2)	Zie studiewijzer (3 opdrachten B1)	Zie studiewijzer (3 opdrachten B2)
☺ ☹			
Diagnose	1 tekst	1 zakentekst B1	1 zakentekst
Eindtoets			2 zakenteksten
Datum en paraaf student			
Datum en paraaf student			

<p>401.9 De kandidaat kan Engelse benamingen en begrippen van het vakgebied en van het bedrijf / de branche beschrijven</p>	<p>B2.2: Presentaties. Kan een systematisch uitgewerkte presentatie houden over een bekend onderwerp op het eigen werkterrein waarin de voor- en nadelen van bepaalde opties toegelicht worden. Kan reageren op vragen uit de zaal.</p>
---	--

	Niveau		
	A2	B1	B2
Oefenstof			Zie studiewijzer (1 presentatie)
☺ ☹			
Diagnose			1 presentatie
Eindtoets			1 presentatie
Datum en paraaf student			
Datum en paraaf student			

Productenkaart Fotonica Engels   Gesprekken voeren

401.11 De kandidaat kan een zakelijk (telefoon)gesprek in het Engels voeren	B2.1 Werkcontacten in face to face situaties Kan een breed scala aan taken in het werk zelfstandig uitvoeren. B2.2 Omgaan met getallen Kan complexe informatie over cijfers, data en prijzen uitwisselen. B2.4 Telefoneren Kan alle telefoongesprekken voeren die deel uitmaken van de normale werkzaamheden.
--	---

	Niveau		
	A2	B1	B2
Oefenstof	Zie studiewijzer (1 gesprekken met docent of <i>native speaker</i>)	Zie studiewijzer (1 gesprekken met docent of <i>native speaker</i>)	Zie studiewijzer (2 gesprekken met docent of <i>native speaker</i>)
☺ ☹			
Diagnose	1 gesprek met docent of <i>native speaker</i>	1 gesprek met docent of <i>native speaker</i>	1 gesprek met docent
Eindtoets			1 gesprek met docent
Datum en paraaf student			
Datum en paraaf student			

5. Voortgang bijhouden

Hieronder staan twee instrumenten die een rol kunnen spelen bij het bijhouden van de voortgang.

Ten eerste een logboek, ontwikkeld door ROC van Amsterdam Airport.

Ten tweede het groeiprofiel dat is ontwikkeld door het Friesland College.

Instrument: Logboek van ROC van Amsterdam Airport

Blokplanning

Blok..... Klas..... Naam.....

Samenwerking	
Namen deelnemers:	Naam thema:
Taakverdeling	
Wie	Wat
Persoonlijke doelstelling	
Wat zijn je verbeterpunten voor deze onderwijsperiode? (Grammatica, uitspraak, vocabulaire...)	Hoe ga je dat aanpakken? <i>* Schrijf je aanpak ook in de planning op!</i>
Situatieschets	
Waar gaat de presentatie over?	

Planning		
Wanneer	Waar werkt de groep aan?	Wat ga ik doen deze week?
Week 1		
Week 2		
Week 3		
Week 4		
Week 5		
Week 6		
Week 7		
Week 8		

Logboek week 1 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Logboek week 2 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen	
Ben je op schema? Zo nee, hoe komt dat?	Ja/Nee
Heb je gevonden wat je nodig had? Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?	Ja/nee
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?	
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?	

Logboek week 3 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Logboek week 4 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Logboek week 5 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Logboek week 6 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Logboek week 7 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Logboek week 8 ..... Periode: ..... Datum: .....
Naam: ..... Klas: .....

Werkplan	
Wat zou de groep doen volgens de planning?	Wat zou je alleen gaan doen volgens de planning?

--

Reflectievragen
Ben je op schema? Ja/Nee Zo nee, hoe komt dat?
Heb je gevonden wat je nodig had? Ja/nee Wat heb je gezocht en gevonden? Wat heb je niet kunnen vinden en hoe komt dat?
Hoe gaat de samenwerking? Wat gaat goed? Wat zou je anders willen en wat heb je nodig om dat te doen?
Heb je aan je verbeterpunten gewerkt?

Instrument: Groeiprofiel van het Friesland College

Het Friesland College heeft veel ervaring met de Taalportfolio. Op de website van het Talencentrum van het Friesland College is te zien hoe de Taalportfolio werkwijze die daar gehanteerd wordt, eruit ziet: <http://www2.fcroc.nl/talencentrum/>

De pagina staat onder het tweede menu: "het onderwijssysteem".

Vanaf 2003 heeft het Friesland College diverse versies van een instrument Groeiprofiel ontwikkeld, waarvan hier een exemplaar is opgenomen. Inmiddels is de naam veranderd in 'leerlijnen'.

Doel van dit instrument is groei zichtbaar te maken. Immers de verschillende Europese niveaus (zeker de hogere) liggen vrij ver uit elkaar zodat het vrij lang duurt voordat een leerling het volgende niveau kan aftekenen. Tussentapen zijn dus van heel groot belang voor de motivatie en het op gang houden van de groei.

Een instrument om groei te meten, Friesland College, Grytje Postma

© Friesland College 2004

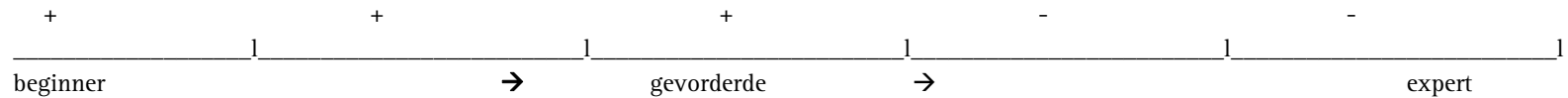
In deze illustratie staan enige elementen uit het instrument. Wijzigingen voorbehouden. (Informeer bij het Friesland College voor de volledige versie)

TALENCENTRUM FRIESLANDCOLLEGE

Het gebruiken van de leerlijnen voor de vier taalvaardigheden

De bedoeling is om het leerproces zichtbaar te maken.

- Het invullen kan op iedere willekeurige plaats, beschouw het als een **doorlopende lijn**. Noteer op de lijnen + (kan het) of - (kan het niet).
- Het invullen kan gedaan worden door de cursist; de docent kan checken.
- Het kan toegevoegd worden aan het portfolio bij blz. 14 en is een hulpmiddel bij het weergeven van het niveau.
- De markeringen   1   geven aan dat een cursist aan een volgend niveau toe is.

Mogelijkheden

1. **Intake**, de beginsituatie wordt zichtbaar.
2. **Voortgang** van de cursist zichtbaar maken; vooruitgang of stilstand
Maakt sterke en zwakke kanten van de cursist zichtbaar voor cursist en docent (Bijv. verder op de lijn met schrijven dan met gesprekken)
Assessment op bepaalde meetmomenten (dateren) door cursist zelf eventueel samen met docent.
Het verschil tussen het uitstroomniveau van de opleiding en het niveau van de individuele cursist wordt zichtbaar (in “slangenkleuren”?)
3. **Eind-assessment**. Het moment wordt zichtbaar waarop de formele periode kan beginnen.
De gewenste uitstroom per opleiding kunnen we zichtbaar maken in een geplastificeerde uitvoering
4. Geeft informatie over wat de cursist moet kunnen om beter te worden/verder te komen.
5. Het is ook bedoeld voor cursisten die na 1 leerperiode niet afsluiten maar terugkomen, en meestal bij een andere docent
6. Vakje A0 (en in sommige gevallen ook A1 en /of A2) is leeg gelaten. Daar kan de cursist bijvoorbeeld dingen invullen die hij/zij al wel kan.

Leerlijnen: Gesprekken / Spreken

Noteer op de lijnen + (kan het) of - (kan het niet)

Talencentrum taal: . . . . .

Naam:	Opleiding:	Cursusduur max. weken
Assessment data: 1 ^e 3 ^e	2 ^e 4 ^e	

beginner → gevorderde → expert

Gesprekken: Bijeenkomsten en vergaderingen / Zaken regelen

A0	A1	A2	B1	B2
	<p>Kan om dingen vragen, iets aanbieden, voor iets bedanken, begrijpen wanneer om iets gevraagd wordt.</p> <p>Kan een aantal getallen uitspreken en verstaan.</p>	<p>Kan mening geven en voorstellen doen en erop reageren.</p> <p>Kan eenvoudig telefoongesprek voeren, bestellen, reserveren, afspraken maken, uitnodigingen doen en erop reageren, eenvoudige informatie vragen met betrekking tot reizen en gebruik maken van het openbaar vervoer.</p> <p>Kan communicatie in stand houden.</p> <p>Kan gecompliceerdere getallen gebruiken.</p>	<p>Kan standpunt duidelijk overbrengen, en in beperkte mate deelnemen aan routinematige discussies over praktische zaken en mening geven en voorstellen doen ivm oplossen van problemen en nemen van praktische beslissingen. Kan klacht aannemen, doorgeven of uiten. Kan overweg met voorspelbare situaties die zich kunnen voordoen tijdens een reis.</p>	<p>Kan in een discussie mening naar voren brengen en verdedigen.</p> <p>Kan actief deelnemen aan niet-routinematige formele discussies. Kan een vraagstuk of probleem helder schetsen, zich uitspreken over oorzaken en consequenties en oplossingen tegen elkaar afwegen. Kan onderhandelen; een probleem oplossen of toelichten, een klacht op adequate wijze afhandelen, telefonisch en face-to-face</p> <p>Kan zich op reis in onverwachte situaties redden.</p>

Gesprekken: Informele gesprekken / Informatie uitwisselen

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan eenvoudig en kort dingen zeggen en vragen en antwoord geven op eenvoudige vragen.	Kan in alledaagse situaties op eenvoudige maar beperkte manier communiceren:	Kan gevoelens en meningen uiten en erop reageren; omgaan met meer gedetailleerde informatie en in beperkte mate initiatieven nemen en informatie uitwisselen over vertrouwde onderwerpen	Kan actief meedoen in gesprekken en het initiatief nemen en zich genuanceerd, gedetailleerd uiten en complexe informatie op eigen vakgebied uitwisselen.

Spoken: Monologen/Een publiek toespreken

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan in losse woorden en simpele, korte zinnen iets of iemand beschrijven. Kan eenvoudige informatie over zichzelf geven. Kan een korte, vooraf geoefende mededeling doen aan een groep.	Kan in eenvoudige korte zinnen vertrouwde zaken en personen beschrijven; informatie geven over zichzelf en anderen; vertellen over ervaringen, gebeurtenissen, activiteiten; vertellen hoe iets gedaan moet worden; voor een groep in vooraf ingeoeffende zinnen iets vertellen, aankondigen of meedelen.	Kan vrij vlot en met enig detail vertrouwde zaken binnen het eigen vakterrein of interesse-gebied beschrijven; verslag doen van ervaringen en meningen en reacties; echte of verzonnen gebeurtenissen beschrijven; vertellen over dromen, verwachtingen en ambities; een verhaal vertellen; zaken uitleggen en toelichten; duidelijke mededelingen en aankondigen doen; een eenvoudige presentatie of spreekbeurt houden.	Kan veel zaken binnen het eigen vakterrein of interessegebied duidelijk en samenhangend en gedetailleerd uiteenzetten; Kan verslag doen van ervaringen en gebeurtenissen, en daarbij meningen met argumenten onderbouwen. Kan in de meeste situaties spontaan iets in een groep aankondigen of meedelen.

Leerlijnen Schrijven

Noteer op de lijnen + (kan het) of - (kan het niet)

Talencentrum taal: . . . . .

Naam:	Opleiding:	Cursusduur max	weken
Assessment data: 1 ^e	2 ^e		
3 ^e	4 ^e		

beginner → gevorderde → expert

Formulier/vragenlijst invullen

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan eenvoudig formulier invullen met persoonlijke gegevens bijv. aanmeldings-formulier	Kan eenvoudige standaard-formulieren invullen met bekende gegevens, meer dan alleen persoonlijke; bestel-/registratie-formulier	Kan formulieren gedetailleerd invullen met meer informatie en open vragen; b.v. schade- of sollicitatieformulier of een werkoverdracht-formulier	Kan uitgebreide formulieren met veel open vragen gedetailleerd invullen

Aantekeningen / memo's

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan eenvoudige aantekeningen maken van datum, tijd en plaats, een afspraak, activiteit of uitstapje.	Kan korte, eenvoudige notities en aantekeningen schrijven voor zichzelf en anderen over zaken van direct belang.. Bv trefwoor-den noteren van een tele-foongesprek, het verzetten van een afspraak, met uitleg.	Kan memo's maken waarin eenvoudige informatie wordt doorgegeven aan mensen in de directe omgeving. Bijv. een afspraken-lijstje, telefonische boodschappen, een routebeschrijving maken, korte advertentie opstellen.	Kan een uitgebreide memo opstellen en gedetailleerde aantekeningen maken.

Correspondentie; zakelijk en persoonlijk

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan een korte, eenvoudige wenskaart schrijven met een groet, een kort, eenvoudige s.m.s. of e-mail schrijven.	Kan een eenvoudig briefje of e-mail of fax schrijven, bv een korte bevestiging van gemaakte afspraken.	Kan in brieven of e-mails feitelijke zaken beschrijven aan instanties en zakelijke contacten en nieuwtjes uitwisselen over persoonlijke zaken. Kan standaardbrieven en begeleidende brieven bij orders, offertes, leveringen, reserveringen of klachten schrijven. Kan op brieven en advertenties reageren.	Kan in persoonlijke en zakelijke brieven en e-mails standpunten uiteenzetten en die op die van een ander reageren. Kan langere, formele brieven zelfstandig opstellen met complexer taalgebruik.

Verslagen, voorstellen, contracten

A0	A1	A2	B1	B2
			Kan feitelijke informatie over vertrouwde onderwerpen met enig zelfvertrouwen samenvatten en becommentariëren. Kan een kort, eenvoudig verslag schrijven volgens een vast format. Kan de informatie die hij/zij belangrijk acht, duidelijk opschrijven.	Kan een van een langer artikel een begrijpelijke samenvatting maken Kan redelijk gedetailleerde verslagen maken, bijv. van een zakelijk gesprek of werkoverleg. Kan teksten schrijven waarin argumenten worden uitgewerkt en onderbouwd. Kan complexe zakelijke teksten schrijven. Bijv. een overeenkomst of contract of rapport

Leerlijnen: Luisteren

Noteer op de lijnen + (kan het) of - (kan het niet)

Talencentrum taal: . . . . .

Naam:	Opleiding:	Cursusduur max	weken
Assessment data: 1 ^e	2 ^e		
3 ^e	4 ^e		

beginner → gevorderde → expert

Gesproken informatie begrijpen

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan in vertrouwde situaties korte, duidelijke instructies aankondigingen en waarschuwingen begrijpen. Kan in korte, duidelijk gesproken teksten, namen, getallen en bekende woorden verstaan.	Kan in vertrouwde situaties eenvoudige feitelijke informatie begrijpen zoals data of een standaardbestelling. Kan een korte uitleg, aanwijzing of instructie begrijpen, bijv. aanwijzingen over de werking van apparaten.	Kan eenvoudige, duidelijke informatie begrijpen over wat, wanneer, waar, wie en hoe, zoals een routebeschrijving of gegevens van een bestelling. Kan eenvoudige technische informatie begrijpen over een apparaat, iets programmeren of installeren.	Kan gedetailleerde aanwijzingen en mededelingen begrijpen over wat, wanneer, waar, wie en vooral hoe. Over hoe je moet handelen of de administratieve afhandeling van een project of telefonische instructies van een helpdesk-medewerker.

Gesprekken tussen moedertaalsprekers verstaan

A0	A1	A2	B1	B2
		Kan bepalen over welk onderwerp een langzaam en duidelijk gesproken gesprek gaat.	Kan de hoofdpunten volgen van gesprekken over een bekend of interessant onderwerp. Kan discussies over actuele en vertrouwde thema's in hoofdlijnen volgen.	Kan met wat moeite gesprekken volgen over een voor hem/haar interessant onderwerp. Kan discussies over thema's binnen het eigen vak- of interessegebied goed volgen en belangrijke punten in detail begrijpen.

Luisteren naar tv, video- en geluidsopnames

A0	A1	A2	B1	B2
		Kan van de belangrijkste informatie uit korte, voorspelbare luisterteksten begrijpen van b.v. telefonische computers en antwoord-apparaten. Kan hoofdzaken van berichten op tv, radio of op een video begrijpen.	Kan gebeurtenissen in veel films volgen als het verhaal wordt ondersteund door beeld en actie en de taal niet te moeilijk is. Kan hoofdpunten begrijpen van tv-en radio-programma's over vertrouwde onderwerpen als er wat langzaam en duidelijk gesproken wordt.	Kan de essentie begrijpen van films, radio en moeilijker tv- programma's als er in standaardtaal en in normaal tempo gesproken wordt. Bijv. een documentaire of actualiteitenrubriek, een discussieprogramma of talkshow, informatieve programma's of instructievideo.

Luisteren bij bijeenkomsten, vergaderingen en lezingen

A0	A1	A2	B1	B2
			<p>Kan een beschrijving begrijpen van iets wat vertrouwd is of wat hem/haar persoonlijk interesseert. Bijv. een presentatie op een beurs over het eigen vakgebied. Kan algemene zaken en de belangrijkste informatie begrijpen in korte praatjes over bekende onderwerpen, zoals uitleg van een collega.</p>	<p>Kan complexe informatie begrijpen over onderwerpen uit het dagelijks leven of het eigen beroep of vakgebied. Kan binnen de eigen interessesfeer of het eigen vakgebied de essentie van ingewikkelde betogen begrijpen, als het onderwerp vertrouwd is en duidelijk opgebouwd.</p>

1

1

1

1

1

Leerlijnen: Lezen

Noteer op de lijnen + (kan het) of - (kan het niet)

Talencentrum taal: . . . . .

Naam:	Opleiding:	Cursusduur max	weken
Assessment data: 1 ^e	2 ^e		
3 ^e	4 ^e		

beginner → gevorderde → expert

Informatief (verslagen en artikelen)

A0	A1	A2	A1	B2
	<p>Kan zich een idee vormen van de inhoud van een korte, informatieve tekst als die visueel ondersteund is.</p> <p>Kan in korte, informatieve teksten informatie over personen en plaatsen begrijpen, bv foto-onderschriften.</p> <p>Kan eenvoudige informatie op een poster of mededelingenbord begrijpen, bv. plaats, data, tijdstip van een gebeurtenis.</p>	<p>Kan specifieke informatie begrijpen in eenvoudige teksten. Zoals: productinformatie op etiketten, informatie over camping of hotel op een website.</p> <p>Kan de hoofdlijn begrijpen in eenvoudige teksten in krant, tijdschrift of op internet.</p> <p>Kan alledaagse mededelingen begrijpen, bv zoals die staan op informatieborden e.d.</p>	<p>Kan belangrijke feitelijke informatie begrijpen in korte verslagen en artikelen. Kan daarbij hoofden en bijzaken onderscheiden. Bijv. vakteksten zoals verslagen van vergaderingen, standaard-offertes, bedrijfsteksten, artikelen in vakbrochures.</p> <p>Kan in eenvoudige teksten in kranten, tijdschriften of op internet de belangrijkste punten begrijpen.</p> <p>Kan eenvoudige advertenties met weinig afkortingen begrijpen, bijv. personeelsadvertenties.</p>	<p>Kan teksten begrijpen over actuele onderwerpen waar-in een bepaald standpunt wordt ingenomen. Bijvoorbeeld opiniërende artikelen in een krant.</p> <p>Kan in teksten nieuwe informatie of specifieke details vinden, zoals in een verslag van ondernemers-overleg.</p> <p>Kan meer complexe advertenties begrijpen zoals een vacature voor een meer ingewikkelde functie en advertenties waarin afkortingen worden gebruikt.</p>

Instructies

A0	A1	A2	B1	B2
	Kan eenvoudige en korte instructies begrijpen, bijv. korte routebeschrijving, opschriften	Kan eenvoudige, goed gestructureerde instructies begrijpen, bijv. instructies op apparaten, foutmeldingen in computerprogramma's.	Kan duidelijk en helder geschreven instructies begrijpen zoals: instructie bij een printer, mobiele telefoon, helpfunctie van een tekstverwerkingsprogramma.	Kan lange en complexe instructies begrijpen, mits er tijd genoeg is om gedeelten meer malen te lezen., bijv raadplegen van een handboek bij het inwerken op een nieuwe machine.

Correspondentie

A0	A1	A2	B1	B2
	<p>Kan korte mededelingen begrijpen, bijv. kaartje met groeten</p> <p>Kan kaarten met standaard boodschappen begrijpen, bijv. kerst- of nieuwjaarskaartje, uitnodiging voor een feest.</p>	<p>Kan een korte, eenvoudige brief, fax of e-mail begrijpen, bijv. een verzoek om iets toe te sturen, plaatsen van een bestelling.</p> <p>Kan een eenvoudige standaardbrief of circulaire begrijpen, bijv. een uitnodiging voor een vakantiereisje.</p>	<p>Kan persoonlijke brieven en e-mails voldoende begrijpen om met iemand te kunnen corresponderen, bijv. beschrijving van een feest, hobby, informatie over opleiding.</p> <p>Kan een eenvoudige zakelijke brief voldoende begrijpen om adequaat te kunnen reageren. Bijv. reageren op een informatieverzoek, bevestigingsbrief</p>	<p>Kan brieven of e-mails over onderwerpen in de eigen interessesfeer met gemak lezen en snel de essentie vatten, bijv. een e-mail met ideeën over werk of vriendschap.</p> <p>Kan de meeste zakelijke correspondentie van verschillende instanties begrijpen, bijv. uit een ingewikkelde klachtenbrief die informatie halen die nodig is om een antwoord op te stellen.</p>

6. Wat is een goede assessment opdracht?

Bij assessments (of beoordelingen) draait het om de vraag: Wat kan iemand? Kan hij wat in de standaard staat?

De Europese taalniveaus zijn standaarden voor prestaties. De leerder kan aan de hand daarvan ten eerste zelf inschatten wat hij denkt te kunnen. Om na te gaan of dat klopt vinden assessments plaats. Daarbij moet de leerder in een situatie gebracht worden, waar hij aan een objectieve beoordelaar kan laten zien wat hij kan. Wat is een goede assessment opdracht? Welke opdracht geeft iemand goed de gelegenheid te laten zien wat hij kan?

De reflectiegroep taalportfolio heeft dat onderwerp besproken. De discussies hebben geleid tot het opstellen van criteria voor goede assessment opdrachten. Zie verderop in de tekst. Een greep uit de discussies:

Waar streef je naar bij je assessments?

Alwin en Rino: we willen meer vaardigheden tegelijk toetsen, samenwerking meten. Hoe doe je dat? Tussentijdse assessment, hoe moet dat? We willen er meer aandacht voor het proces in hebben dan nu. Onze assessments zijn nu nog op eindtermen gebaseerd, nog klassiek. We gaan nu experimenteren met praktijkopdrachten.

Wat voor informatie krijgt de deelnemer vooraf over de beoordeling?

Rino: in de studiewijzer staat waar de leerlingen op beoordeeld worden. Ze moeten eerst een stappenplan maken. Lessen zijn facultatief, niet vrijblijvend: ze krijgen in de les de opdracht, en kijken zelf waar ze die maken. Maar dan komen ze niet. Als je zegt 60% is taal, 40% samenwerking, dan gaan leerlingen niet samenwerken want dan denken ze 60% is wel genoeg (dus andere verdeling maken). En dan is er nog de discussie met het examenbureau.

Toon: ja, want als je tegen de leerling zegt: dit eis ik van je product, kun je niet eisen dat ze 7 weken komen.

Ella: waarom eigenlijk niet, volgens mij zit hier een discussiepunt.

Nu vraag ik ze om me te mailen of we wel of niet komen, en om tussenproducten te laten zien.

Alwin: je wilt ze wel wat vrijheid geven.

Ella: maar het moet geen easy way out worden toch, dat ze zich nergens meer toe verplicht voelen?

Een enkeling kan goed zijn weg vinden, velen niet

Ella: dus moet je het volgens mij voor die velen anders structureren, die hebben dat dan nodig kennelijk?

Toon: als je taalportfolio begeleider bent, dan zie je ze wel, wordt belangrijk om dat te regelen. Maar juist degenen die het nodig hebben zie je niet.

Ella: dus anders regelen, toch?

Is een criterium van assessment dat het lange open opdrachten zijn?

Alwin: nee, het kan ook kort.

Toon: wel open, zodat hij op diverse niveaus prestatie kan neerzetten – een bandbreedte inschatten.

Alwin: een voorbeeld: een niveau 1 leerling een PowerPoint presentatie laten geven, na 8 weken: dat ging heel goed, mooi uitgevoerd, muziek en foto's erbij, plus reflectie op zichzelf. Kan ook als volgt: een aantal korte opdrachten, bijvoorbeeld een folder maken, 1 week de tijd. Ze mogen stukjes van internet afhaken. Het gaat niet om het Engels maar het advies dat ze iemand kunnen geven met die folder; dat vinden ze heel leuk.

Toon: ik heb schrijfpdrachten gegeven aan degenen die straks schrijfexamen gaan doen, ze zijn net zo benieuwd naar hun Europese niveau als ik. Ik heb de descriptor erbij gegeven, met de vraag: wat denk je zelf van je prestatie?

Ze hebben ook op Dialang⁷ een nulmeting gedaan, dat is extra vergelijkingsmateriaal. We beoordelen nu met voldoende/onvoldoende (ik zou graag 'goed' kunnen geven).

De Europese taalniveaus zijn voor ze gaan leven. Ik gaf een opdracht van een zakenbrief van 200 woorden, toen zei een leerling: dat is te lang voor zakenbrief. Dat klopt, maar pas op: je hebt genoeg materiaal nodig om te beoordelen. Dus je opdracht moet zo zijn dat de leerling voldoende produceert om er een oordeel aan te kunnen hechten.

Hoe open of gesloten moet een assessment-opdracht zijn?

Marianne V.: wij willen ze naar een doel toe laten werken, een presentatie: 'een product aanbevelen'. Hoe pak je degenen die het niet aan kunnen? Daar kom je vaak aan het eind pas achter. Hulp die je biedt pakken ze niet op.

Ellie: dus het is te open voor sommige leerlingen?

Rino: ik heb dat ook.

Marianne V.: meer begeleiding aanbieden wordt soms als beledigend ervaren.

Moet je als docent zelf assessment opdrachten maken?

Jacoline: maken van opdrachten kost erg veel tijd, dus zijn wij bij de nieuwe materialen van Malmberg uitgekomen, daar zit van alles in, opdrachten, cases. Die gebruiken we. Niet zinvol dus om die zelf te maken.

Toon: ik geef om de 4 weken gelegenheid om te toetsen, dat kan zo snel als ze willen.

Als ze op hoog niveau instromen, moet je dat nog afchecken?

Rino: wij doen dan een assessment bij binnenkomst: een globalere opdracht, alle vaardigheden toetsen, niet alleen mondeling. We gaan met dagdelen werken voor de talen, maandagochtend talen, welke zoek je zelf uit

Ella: is dat weer niet te veel vrijheid en lastiger te organiseren dan 1 taal per dagdeel?

Toon: wij gaan schrijven/woordenschat in Dialang toetsen en de hoge en lage apart bedienen. (voor toetsten met Dialang heb je trouwens wel een dagdeel nodig terwijl op site staat: 60 minuten).

⁷ www.dialang.org is een site waarop iedereen zijn taalniveau van de CEF niveaus kan toetsen in veertien talen.

Je wilt bredere opdrachten, welke aspecten ga je bijstellen?

Marianne V.: wij hadden nogal open opdrachten, dan krijg je een variëteit aan antwoorden. Dus we gaan kwaliteitscriteria aanleggen. Die hadden we nog niet, dat is moeilijk. De opdrachten waren niet onderscheidend genoeg, we hadden geen criteria, het gevaar is dan dat de leerling gaat zweven.

Hoe lang moet je intake (assessment) zijn?

Maak je intake niet te lang, neem Dialang als eerste zeef (kort) en ga daarna intensief werken.

Toon: opdrachten moeten meer gestructureerd, meer groepen met meer structuur, meer begeleiding in begin, dan langzaam loslaten. Want instromende leerling is nog op klassikaal werken gericht, en moet met zelfstandig leren werken. Begeleiding is het belangrijkste.

Kun je assessment opdrachten uit boeken gebruiken?

Ellie: je kunt opdrachten uit boeken gebruiken als je goed selecteert. Wel kijken: wat ga ik zien. Welke situatie laat ik de leerling doen, wat moet hij laten zien wil het aan het niveau voldoen? Kijk daarvoor naar de checklist portfolio en naar de 'kenmerken van de uitvoering' die genoemd staan bij elke vaardigheid en elk niveau in het raamwerk.

Hoe kun je bij assessments de voortgang in kaart brengen?

Toon: ik laat ze wel kijken naar de descriptoren, om de 10 weken, en dan vraag ik ze over twee weken een nieuwe invulling van taalportfolio, kijken of ze een kruisje 'opschuiven' omhoog in de checklist.

Ellie: vraag je ze: hoe kun je het laten zien, dat je vooruitgang hebt geboekt? Er wordt nog te weinig gedaan met checklists, daarmee kun je voortgang zichtbaar maken.

Bijvoorbeeld: hier is je afsluitende opdracht, wat moet je dan laten zien, en wat zijn de stapjes er naar toe? Dat kan je dan in kaart brengen, is ook uit de checklists te halen.

Toon : de stappen zijn nu erg groot.

Ellie: ja, de voortgang is lastig in kaart te brengen. Dat gaat pas leven als de leerling een prestatie neer moet zetten. Als het portfolio dossier gevuld wordt, kun je steeds met de leerling vergelijken met oude prestaties, en zo voortgang verhelderen.

Je moet een cyclus hebben van: opdracht, feedback: wel/niet het beoogde niveau gehaald op basis van het Raamwerk – leerdoel stellen – volgende opdracht, dan naar afsluitende assessment opdracht als je op de grens staat van een certificaat.

Criteria voor goede assessment opdrachten:

Criteria:

- prestatie laten zien
- grote bandbreedte
- ruimte voor eigen inbreng
- procesbegeleiding
- authentiek
- voldoende taal materiaal om te beoordelen
- moet leerling aanspreken, uitdagen
- leerling moet relevantie zien
- leerling focussen op doelsituaties (wat moet je ermee kunnen)
- opdracht moet voor leerling duidelijke criteria hebben: wel/niet goed genoeg
- ontwerp assessment op wat je wilt weten: vraag je dus eerst af: wat wil ik dat de leerling laat zien, welke situatie/opdracht leent zich daarvoor?
- gebruik voor de typering van de opdracht en de beoordeling de aanwijzingen uit het Raamwerk: Tekstkenmerken en Kenmerken van de uitvoering. Zie voor voorbeelden het interactief Raamwerk op www.trefpunttalen.nl.

Instrument: Voorbeeld eindopdracht gespreksvaardigheid A1

Voorbeeld eindopdracht gespreksvaardigheid A1 (© ROC Utrecht, Ellie Liemberg en Ben op de Woerd, wijzigingen voorbehouden).

Voorbeeld eindopdracht A1.2. Talencentrum ROC Utrecht Toerisme en Recreatie	
Vaardigheid	Gesprekken voeren
Beheersingsniveau	A1
Taalhandelingen, eindtermen	Omgaan met getallen, onderhouden van sociaal contact. Eindterm 4.1
Voorbeeld	Kan deelnemen aan een eenvoudig gesprek in een situatie die veel voorkomt in het dagelijks leven of op de werkplek
<i>Algemene informatie</i>	
Soort opdracht	De opdracht bestaat uit het voeren van een gesprekje tussen 1 of meer (maximaal 4) leerlingen en een 'native speaker'. De rol van de native speaker wordt vervuld door de docent of door een andere getrainde beoordelaar die native speaker of vergevorderd T2-spreker is.
Indicatie benodigde afnametijd	Circa 5 tot 20 minuten, afhankelijk van het aantal kandidaten.
Indicatie benodigde beoordeeltijd	Circa 5 minuten
Benodigd materiaal	<ul style="list-style-type: none"> • Instructie voor de docent/afnemer • Informatie voor de cursist • Beoordelingsmodel en beslismodel
Hulpmiddelen	Geen

Informatie voor de docent / afnemer

Beschrijving van de opdracht	<p>De opdracht bestaat uit het voeren van een gesprekje tussen 1 of meer (maximaal 4) leerlingen en u als 'native speaker'. De situatie is als volgt: u komt met de leerling(en) aan de praat in een café. Ga uit van een café dat de leerlingen goed kennen. Stel in het gesprek vragen aan de leerlingen over de volgende onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke informatie: waar ze wonen, waar ze op school zitten; • Of ze broers of zussen hebben; hoe oud die zijn; • Wat ze in hun vrije tijd doen (bijbaantje, sport, hobby's) • Hoe hun dag- en/of weekindeling eruit ziet; • Hoe ze reizen van hun huis/woonplaats naar school. <p>Iets over het weer in Nederland/uw land. Sluit af met de vraag of de leerlingen u kunnen uitleggen hoe u van de plek waar u bent, komt bij een aantal andere bekende plekken, bv de Domtoren, het station, hun school, etc.</p>
Instructies voor de afname	<p><i>Ga na of de leerlingen hun informatie goed hebben doorgelezen en of zij weten hoe de opdracht verloopt. Stel een eventuele tweede beoordelaar voor. Geef aan of de opdracht opgenomen zal worden of dat er een protocol opgesteld zal worden.</i></p> <p><i>Tijdens het voeren van het gesprek hoeft u niet over alle onderwerpen vragen te stellen aan alle leerlingen. Zorg er wel voor dat iedereen in gelijke mate aan bod komt. U mag langzaam en duidelijk spreken, vragen herhalen en nagaan of uw vraag goed begrepen is (zie kenmerken A1)</i></p>
Vastlegging gesprek	<p>Het betreft een serie korte uitingen, dus u kunt zich tijdens de afname een beeld vormen van de kwaliteit van de productie. Neem het gesprek op een cassetterecorder of op video op om achteraf zonodig uw oordeel te kunnen controleren.</p>

Informatie voor de leerling

Eindopdracht Gesprekken voeren A1

Situatie

Je wilt met een paar medeleerlingen iets drinken in een café in de binnenstad [*naam café geven*].

Het is erg druk. Jullie gaan zitten aan een grote tafel waar al een meneer/mevrouw zit. Die blijkt (Engels/Duits/ etc: taal invullen) te spreken. Jullie raken met die meneer/mevrouw aan de praat.

Vorbereiding

Denk na waar zo'n gesprekje over kan gaan. Bijvoorbeeld:

- Waar je woont: in Utrecht of in een andere stad?
- Of je werkt of op school zit; op wat voor een soort opleiding?
- Of je broers of zussen hebt; hoe oud die zijn;
- Wat je in je vrije tijd doet (bijbaantje, sport, hobby's)
- Hoe je dag- en/of weekindeling eruit ziet;
- Hoe je reist van je huis of je woonplaats naar school;
- Over het weer in Nederland.
- Denk aan het gebruik van beleefdheidsvormen!

De meneer/mevrouw is niet bekend in Utrecht. Hij/zij heeft misschien vragen aan jullie over de weg naar bijvoorbeeld het station, of de Domtoren.

Oefen dit soort gesprekjes met elkaar. Zet ze op een cassette, luister ze af en verbeter je fouten.

Uitvoering

Je voert het gesprekje met twee, drie of vier leerlingen tegelijk.

Je docent of iemand anders die heel goed (taal x) spreekt, speelt de meneer of mevrouw in het café.

Tijdens de uitvoering van de eindopdracht praat je spontaan, zonder aantekeningen. Je mag wel vragen om herhaling, als je iets niet begrijpt. Je mag ook vragen of de meneer/mevrouw langzamer wil spreken.

Het gesprekje duurt 10 à 20 minuten.

Beoordeling

Je wordt beoordeeld op de volgende punten:

- Kun je eenvoudige vragen begrijpen?
- Kun je eenvoudige antwoorden geven?

Het is niet erg als je fouten maakt. Het gaat erom dat je redelijk verstaanbaar bent, en dat je met eenvoudige woorden en korte zinnen iets over jezelf kunt vertellen.

De opdracht wordt beoordeeld met: *onvoldoende / voldoende / goed*.

Beoordelingsmodel

Is het product verstaanbaar? Nee = onvoldoende.

Opdrachtspecifieke kenmerken:

- Kunnen vertellen wie je bent en waar je woont
- De weg kunnen wijzen naar een plek in de stad
- De essentie van de boodschap is duidelijk
- De uiting is binnen redelijke tijd gerealiseerd

Is aan de bovenstaande opdrachtspecifieke kenmerken voldaan? Nee = onvoldoende

Het product voldoet aan de volgende beschrijving (uit Raamwerk):

Onderwerp

Onderwerpen zijn eenvoudig en zeer vertrouwd of gerelateerd aan directe behoeften.

Woordenschat en woordgebruik

Beperkt tot een klein repertoire van woorden en eenvoudige uitdrukkingen, over persoonlijke details en bepaalde concrete situaties.

Grammaticale correctheid

Beperkt tot een klein aantal eenvoudige grammaticale constructies en uit het hoofd geleerde uitdrukkingen.

Vloeiendheid

Beperkt tot korte, geïsoleerde, uitingen, voornamelijk standaarduitdrukkingen, met veel pauzes om te zoeken naar uitdrukkingen, de uitspraak van minder bekende woorden, en het herstellen van storingen in de communicatie.

Coherentie

Het verband tussen woorden of groepen van woorden wordt aangegeven met basisvoegwoorden, zoals: 'en' of 'dan'.

Uitspraak

De uitspraak van een beperkt aantal geleerde woorden en uitdrukkingen kunnen met enige inspanning worden verstaan door native speakers die gewend zijn om te spreken met mensen met een andere taalachtergrond.

Is aan de bovenstaande beschrijving voldaan?

Nee = onvoldoende

Ja = voldoende

BESLISMODEL

Wanneer het product volgens het beoordelingsmodel een 'voldoende' scoort, betekent dat een voldoende voor deze spreekopdracht.

Toelichting op het beoordelingsmodel

De beoordeling gaat in 3 stappen. Eerst wordt bekeken of het product verstaanbaar is. Als het product verstaanbaar is, wordt gekeken of het aan de opdrachtspecifieke kenmerken voldoet. Is dat het geval dan wordt gekeken in het kadertje: 'het product voldoet aan de volgende beschrijving'. Dit zijn een aantal kenmerken uit het Raamwerk die horen bij het niveau van de assessment, in dit geval A1.

7. Digitaal Taalportfolio BVE

De digitale Taalportfolio BVE is de disketteversie van de papieren Taalportfolio BVE die is ontwikkeld door CINOP. De digitalisering, op verzoek van diverse ROC's, vond plaats in 2002 in het project Kwaliteitsimpuls Moderne Vreemde Talen, waarin CINOP en SLO samenwerkten. Onder leiding van Marianne Driessen (CINOP) heeft Martijn Kunstman de digitalisering uitgevoerd. De eerste versie was een beperkte pilot die in deze Reflectiegroep Taalportfolio is verspreid en getest. In 2003 zijn de resultaten besproken, zowel inhoudelijk als technisch. Een belangrijke vraag was toen: hoe kan de Taalportfolio op internet?

Inmiddels is die vraag beantwoord vanuit het landelijke taalportfolio project en is een nieuwe versie van de digitale Taalportfolio BVE beschikbaar, en te bestellen via www.trefpunttalen.nl. Alle aanwezige scholen in de Reflectiegroep beschikken erover. Op de website van www.trefpunttalen.nl is deze als demo te zien

Discussiepunten rond de digitale taalportfolio

Taalportfolio op internet

Inmiddels werkt een landelijk project taalportfolio aan een webbased taalportfolio voor alle schoolsoorten (dus niet alleen voor BVE). De taalportfolio in de vorm van een site: www.europeestaalportfolio.nl. Iedereen kan hier gratis terecht voor het invullen van zijn taalportfolio. De gegevens die u daar invult zijn alleen zichtbaar voor uzelf of voor mensen die u daartoe rechten verleent.

Apart of samen?

Moet er eventueel een relatie komen met andere manieren van opslaan van gegevens binnen school?

Toon: ik wil hem juist apart houden. De school wil de taalportfolio misschien integreren in een brede portfolio. Houd in de gaten: de inhoud van de Europese Taalportfolio BVE ligt vast (Raad van Europa, Straatsburg).

Technische punten van de CINOP disketteversie

- Als technisch voordeel wordt genoemd dat de digitale portfolio in flash geprogrammeerd is, zodat de leerling er niets aan kan veranderen (alleen invullen).
- Nu is het programma stand alone. Nadeel: je hebt geen overzicht van alle leerlingen. (Aan de andere kant: moet dat? Want de Taalportfolio is eigendom van de leerling).
- Je kunt de Taalportfolio in een elektronische leeromgeving (ELO), bijvoorbeeld in Blackboard hangen als applicatie, maar geen gegevens integreren met Blackboard of een andere ELO. Dat zou nog veel onderzoek vergen.
- Overige technische problemen van de pilotversie zijn inmiddels opgelost.

Nieuw in de actuele versie van de disketteversie

- In plaats van een kruisjesoverzicht nu een barometer: bijvoorbeeld 80% is 'met gemak'. Met erboven: 'resultaat zelfinschatting' (dat wil zeggen dit heeft de leerder ingevuld en is geen meting van diens prestatie door anderen).

Ervaringen

Toon: de digitale portfolio werkt prettig. De manometer werkt goed, is 100 keer beter dan papier. Enorm handig; er raakt bijvoorbeeld nooit meer iets zoek.

Ben: ik snap dat niet, wat is precies de meerwaarde t.o.v. papier? Toon: ja in mijn omstandigheden: ik heb pc's. Ze bewaren het op hun eigen stukje netwerk en kunnen er overal in school bij. We hebben vooral met de checklist gewerkt: daar geven ze aan wat ze gaan doen, met welk materiaal. Ze hebben dan van mij een setje cases waar ze uit kunnen kiezen, met randvoorwaarden waar het aan moet voldoen (materialen zijn er momenteel nog onvoldoende, ik ben aan het verzamelen).

Ella en Frank: onlangs heeft Toon de digitale taalportfolio gedemonstreerd aan docenten op het SLO Talencircus, samen met Wim Daemen en 2 leerlingen. Dat werkte erg goed. Leerlingen kunnen heel goed de twijfels van docenten wegnemen, ze zijn heel overtuigend. Ook onderdeel van de demonstratie van het programma was het inschatten van niveaus van leerlingen bij diverse opdrachten en bijbehorende prestaties. Via het interactief stelsysteem konden de aanwezige docenten hun inschatting van het niveau geven. Dit is een goede manier om docenten voor te lichten over de digitale Europese taalportfolio.

Internationaal digitaal taalportfolio project DILAPORT

CINOP heeft een project DILAPORT gestart met vijf landen (Spanje, Estland, Duitsland, Nederland, Finland) gericht op Europees digitaal taalportfolio. Informatie hierover is vinden op www.dilaport.utu.fi

Inventarisatie ervaringen digitaal Taalportfolio BVE

Ook via vragenlijsten zijn ervaringen met het digitaal taalportfolio verzameld. Hieronder twee voorbeelden van ingevulde vragenlijsten.

Voorbeeld: ingevulde vragenlijst 1

Vragenlijst ervaringen digitaal taalportfolio
Project Reflectiegroep Taalportfolio CINOP SLO 2003

Naam:

ROC:

1. Hoe lang werk je ongeveer met de digitale taalportfolio?
1 jaar
2. Met hoeveel leerlingen/klassen op welke niveaus?
Niveau 2 en niveau 4, MBO+. 120 leerlingen, 5 talen
3. Hoe heb je de digitale taalportfolio geïnstalleerd? Werken de leerlingen met diskettes, op de C:schijf of op een netwerkschijf?
Diskette
4. Heb je hiervóór al ervaring opgedaan in het werken met de papieren versie?
Zoja, beantwoord dan ook vraag 5. Zo nee, ga verder met vraag 6.
Ja

5. Wat zijn de voor- en nadelen van de digitale versie vergeleken met de papieren versie?
Voordelen van digitale versie:
minder volume
6. Nadelen van digitale versie:
- Om totaal overzicht te hebben moet je toch laten uitprinten.*
  - De diskette slaat willekeurig wel of niet op (dit probleem is inmiddels opgelost).*
  - De leerlingen hebben wat minder de neiging om ' heen en weer te bladeren' dan in de papieren versie.*
  - Je bent veel tijd kwijt bij het invullen van de taalleermonitor⁸. Per periode, per leerjaar/traject soms per leerling een ander traject. Dat doe ik dus ook niet.*
7. Je kunt geen vergelijking maken met het werken met een papieren versie. Wat ervaar je dan als sterke en zwakke punten in het werken met de digitale taalportfolio?
8. Sterke punten:
9. Zwakke punten:
10. Kun je kort omschrijven hoe de leerlingen het werken met de digitale taalportfolio ervaren?
Zij weten niet beter. Het verandert dus niets voor ze. Bij het digitale portfolio is het rendement van bewustwording bij het invullen net zo groot als bij de papieren versie.
11. Heb je een kopie van een ingevulde leerlingdiskette beschikbaar (desgewenst naamsgegevens verwijderen als de leerling dat wil) en zou je die willen opsturen aan Marianne Driessen ten behoeve van het project DILAPORT (Digital Language Portfolio, een Europees project waarin CINOP namens Nederland meedoet)?
Ja, maar niet volledig ingevuld, het schooljaar is nog maar net begonnen en we proberen de 2^e versie uit.
12. Heb je bijbehorende dossiers beschikbaar, op papier of digitaal en zou je die ook ter beschikking willen stellen aan Marianne?
Nee zie 8.
13. Heb je ervaringen of materialen die je mee zou willen geven aan het Europese project DILAPORT, of tips of wensen waar dit project volgens jou aandacht aan zou moeten besteden?
Niet meer of anders dan in de laatste evaluatie aan de orde is geweest.

⁸ Dit aspect, hier als nadeel aangeduid, geldt evenzeer voor de papieren versie.

Voorbeeld: ingevulde vragenlijst 2

Vragenlijst ervaringen digitaal taalportfolio

Project Reflectiegroep Taalportfolio CINOP SLO 2003

Naam:

ROC:

1. Hoe lang werk je ongeveer met de digitale taalportfolio?
Ik werk ongeveer een driekwart jaar met het digitale tpf.
2. Met hoeveel leerlingen/klassen op welke niveaus?
Ongeveer 30 studenten werken hiermee - niveau 4
3. Hoe heb je de digitale taalportfolio geïnstalleerd? Werken de leerlingen met diskettes, op de C: schijf of op een netwerkschijf?
Op een diskette
4. Heb je hiervoor al ervaring opgedaan in het werken met de papieren versie?
Zoja, beantwoord dan ook vraag 5. Zo nee, ga verder met vraag 6.
Ja.
5. Wat zijn de voor- en nadelen van de digitale versie vergeleken met de papieren versie?
Voordeel: a. Opbergruimte, hoewel bij digitale opnames (lees: video opnames) je toch weer fysieke kastruimte nodig hebt.
b. Digitaal werkt makkelijk bij correspondentie via e-mail.
Nadeel: doorklikken van schermen; bij papierenversie is het gemakkelijker terugbladeren.
6. Je kunt geen vergelijking maken met het werken met een papieren versie. Wat ervaar je dan als sterke en zwakke punten in het werken met de digitale Taalportfolio?
Sterke punten: zie vraag 5
Zwakke punten: zie vraag 5
7. Kun je kort omschrijven hoe de leerlingen het werken met de digitale taalportfolio ervaren?
Het werken met een tpf ervaren ze als iets fantastisch en iets dat van henzelf is; men is zeer enthousiast.
8. Heb je een kopie van een ingevulde leerlingdiskette beschikbaar (desgewenst naamsgegevens verwijderen als de leerling dat wil) en zou je die willen opsturen aan Marianne Driessen ten behoeve van het project DILAPORT (Digital Language Portfolio, een Europees project waarin CINOP namens Nederland meedoet)?
-
9. Heb je bijbehorende dossiers beschikbaar, op papier of digitaal en zou je die ook ter beschikking willen stellen aan Marianne?
-
10. Heb je ervaringen of materialen die je mee zou willen geven aan het Europese project DILAPORT, of tips of wensen waar dit project volgens jou aandacht aan zou moeten besteden?
-

8. Europa

De Europese Taalportfolio is een product van de Raad van Europa. Om 'rechtsgeldig' te zijn, moet elke Taalportfolio die in de Europese landen in omloop is, om de 3 jaar worden geëvalueerd, eventueel bijgesteld, en opnieuw door de Raad van Europa worden goedgekeurd (gevalideerd). In 2004 vindt dit plaats.

In oktober 2003 heeft de Raad van Europa een Taalportfolio conferentie gehouden in Istanboel. Vanuit Nederland waren Dick Meijer van de SLO en Ellie Liemberg van Liemberg Taaladvies BVE daar aanwezig.

Een van de onderwerpen die besproken is, is de behoefte aan een samenvattend paspoort (een van de 3 onderdelen van de Taalportfolio) om de acceptatie in het bedrijfsleven te vergroten.

Onderstaand de concept versie van een samenvattend paspoort zoals die op de conferentie is besproken.

DRAFT SAMPLE

European
Language Portfolio

Summary of language skills

Family and given name(s).....

Date of birth

Mother tongue	English
----------------------	----------------

French	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing
Self-assesment	B2	B2	B1	B1	B1
Qualifications	DELFL (Unités 1-4 1998 GCSE-level, 1995, Grade B				
Experience	Temporary work as hotel receptionist in London with frequent French-speaking guests, 1997-2000 Holiday jobs as camp leader in French-speaking Switzerland, 1996 and 1997 Regular holidays in France, 1992-present				

German	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing
Self-assesment	A2	A2	A1	A1	--
Experience	1 year placement with Johnson & Johnson, Zurich (working language English, social and local contacts in German), 2002 6 months evening class, 2001				

Polish	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing
Self-assesment	B2	--	A2	A2	--
Experience	I speak some Polish with my grandmother and other family members				

Date:.....

This Summary is part of the European Language Portfolio, Accreditation Number 200X-XX (see www.sample.xx)

The European Language Portfolio is an initiative of the Council of Europe to foster plurilingualism.

The self-assessment is based on the Common European Framework of Reference for languages. More information on the levels of reference and self-assessment grids at:

<http://culture2.coe.int/portfolio/>.

DRAFT INSTRUCTIONS

European Language Portfolio Summary of Language Skills

How to complete your Summary

(A short introductory text about the ELP and how the Summary is a part of the ELP should come here – derived from the standard text that the Language Policy Division is developing)

The **Summary of Language Skills** presents your skills in a way that is:

- concise
- practical
- comprehensible

Use it:

- as a part of your CV documentation
- to support a job or study application

Instructions for using the Summary form

Download the form and complete it as follows.

Mother tongue(s)

In this section you should list the language or languages that you grew up with and/or in which you were educated. These are the languages in which you have an all-round competence that can be put to use in your chosen vocational or educational field.

Other languages

You can list your other languages in whatever order you like. It makes sense, however, either to place your best language first, or to give prominence to the language or languages that are most relevant to the job or the course you are currently applying for.

For each language you should self-assess your competence in the given skill areas: listening, reading, speaking (interaction, production) and writing. Your European Language Portfolio can provide you with the help you need to undertake this. You should state your competence in terms of the European levels A1, A2, B1, B2, C1 and C2. The levels are defined on the Self-assessment grid (attached to the file).

You will probably not have the same level across all the skills. Your spoken language may, for example, be stronger than your written language, or vice versa. You may understand more than you can say. With this system you can describe your 'profile'. All competence can be valuable.

If you think the recipient of your Summary is not familiar with the European levels, send a copy of the Self-assessment grid attached to your Summary. The Self-assessment grid, like the Summary is available in a broad range of languages (see <http://culture2.coe.int/portfolio/>).

After your self-assessment add whatever support you may have for your claim. There is space for qualifications (certificates, schooling, etc.) and for experience (your personal, educational and professional contacts with the language and culture). If you have no formal qualifications in a particular language, simply delete that box on the form.

Add the date that you completed the form. You can then print the form for posting or e-mail it.

Tip: Do not leave any empty boxes on your form. Delete any sections you cannot complete.

Draft version October 2003

European Language Portfolio

Development of a summarised version of the adult language passport

The Standard Adult Language Passport forms part of most adult ELP models so far validated and strongly expresses the European character of the ELP.

A short, summarised version seems desirable to increase its acceptance in the work place

This draft is the outcome of reflections in a work group with: Gareth Hughes, Dick Meijer, Rolf Schärer and Johanna Panthier and Joe Sheils from the LPD.

The following considerations informed the draft:

1. What is the fundamental role and purpose of the Summary?
It should provide a quick overview;
It should be useful for job applications;
It should foster the acceptance of the ELP in the work place;
It should strengthen the European character of the ELP.
2. Is it a stand-alone document or a supplement to a C.V.?
It should be a kind of stand-alone document, related to the language passport;
It will in most cases, however, be used in combination with a C.V. or a letter of application.
3. What information is essential, what information is desirable?
the languages the owner has;
at what level of competence (partial competence);
back up of the claim (evidence, experience).
4. Should information be conveyed through text, symbols, in free flow or tables?
The Summary will most likely be written in the language of the addressee;
It has to be relevant to the person who writes it and for the addressee;
A tabular presentation can make it more reader-friendly.
5. How can relevant information be highlighted, how can redundant information be avoided?
The summary needs to be tailored to the particular application;
There should be no empty "boxes" when filling it in;
Only strictly necessary information should be listed.
6. What is the most "natural" way of presentation?
The most important information should come first.
7. How much flexibility is needed in the reporting format for it to be useful in specific cases?
It has to be totally flexible. No upper or lower limit of languages, not boxes that have to be left empty.
8. Should a standard format be provided for multiple use and electronic delivery?
A digital version should be provided through the CoE.

9. Bronnen

Europees Taalportfolio BVE
downloadbaar via www.trefpunttalen.kennisnet.nl
Gedrukte versie te bestellen via www.trefpunttalen.nl of CINOP, 073 - 6800800.

Taalpaspoort (onderdeel van Taalportfolio BVE)
Idem.

Taalportfolio, een andere manier van leren
Videoband, Idem.

Digitaal taalportfolio BVE.
Idem.

Raamwerk Moderne Vreemde Talen in de BVE
Idem..

www.europeestaalportfolio.nl. Site waar ieder een taalportfolio kan bijhouden.
Bevat ook BVE versie.

Interactief Raamwerk
zie: www.trefpunttalen.kennisnet.nl

Informatie en bronnen over taalportfoliogebruik (ontwikkeld voor NT2 maar ook
nuttig voor MVT)
zie: www.cinop.nl/projecten/portfoliont2

Europese Taalportfolio's
In veel landen van Europa zijn net als in Nederland nationale versies van de
Taalportfolio ontwikkeld, voor diverse leeftijdsgroepen.
Het overzicht staat op: <http://culture2.coe.int/portfolio/>

Common European Framework of Reference for Languages, Council of Europe,
Cambridge University Press 2001
Het brondocument waar alle Raamwerken en taalportfolio's op gebaseerd zijn.
In diverse talen beschikbaar. De Engelse, Duitse en Spaanse vertalingen van dit
document zijn gratis on-line beschikbaar via de Raad van Europa:
<http://culture2.coe.int/portfolio/>. De Franse en Engelse versie zijn ook als boek te
bestellen.